ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔާ

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 17 ވަނަ ބައްދަލުވުން

21 އޮކްޓޫބަރު 2025

ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އާ އިމާރާތް (ކޮމިޓީރޫމް ނަންބަރު 10)

ފެށުނު ގަޑި: 9:30

{ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރު؛ ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް}

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 17 ވަނަ ބައްދަލުވުން. އެޖެންޑާ ނަންބަރު 1- ޤާނޫނު ނަންބަރު 8/2009 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާ ބެހޭ ޤާނޫނާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ކަމާއި ގުޅުންހުރި ދެ އިދާރާއަކާއި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ބައްދަލުކުރަން ނިންމާފައި އޮތީ. ދެން މި ޕެންޝަނާ ބެހޭ މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑު އެދެން އިނގޭތޯ ވަރަށް ބޮޑަށް ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުމުގައި މި ބޭފުޅުން ޚިޔާލު މަޝްވަރާކޮށް ސީދާ ވިސްނައިގެން މި ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުން އިނގޭތޯ. މިހާރު ވަޑައިގެންނެވީތޯ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު، އެ މީހުން ވަޑައިގަންނަވާނެތޯ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓުނު)

بسم الله الرحمن الرحيم. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވައިލީމަ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ބޭފުޅުންނާއި އަދި ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ބޭފުޅުން ވަޑައިގެންފައިވާ ކަމަށް ބަލައި މި ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. ދެން މި މަސައްކަތަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 8/2009 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާ ބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަހުސްކޮށްފައިވާ ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެންޝަން ސިސްޓަމުގެ ދަށުން ލިބޭ ޕެންޝަނުގެ އިސްތިޙްޤާޤުގެ ބަދަލު ފޯމިއުލާ އެހެނިހެން ރިޓަޔަރމަންޓް އިސްތިޙްޤާޤާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކޮށްލަން މި އުޅެނީ އިނގޭތޯ. ދެން މި މަސައްކަތަށް ދެން ހަމަ ވަގުތީ ޕްރޮސެސްގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބަހުސްކޮށް މަސައްކަތްކުރަމުން ވާތީ މިހާރުގައި ހުރި މަސައްކަތުގެ ދިރާސާކޮށް، އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ޚިޔާލު ބަދަލުކޮށް، ވާހަކަދައްކާލައިލަން. ދެން މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ނަގާ ރިޓަޔަރމަންޓް ކޮމިޝަނުގެ ޕްރެޒެންޓޭޝަން އިނގޭ. ނާޒިމް ކުރިއަށް ގެންދަވާ!

ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޒިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! މި މަސައްކަތް ދެން އެޖެންޑާގައިވާ ސަރުކާރު ކޮމިޓީގައި ވެސް އަދި މަޖިލީހުގައި ވެސް ކޮންމެހެން އެތައް ދުވަހެއްވެއްޖެ. ދެން މި މަސައްކަތަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އެޖެންޑާ ރައްދުކުރަން ޖެހިފައި އޮތް މަސައްކަތެއް މި މަސައްކަތަކީ. އެއީ ސަބަބަކީ ވަރުން ވިއަސް، ގޮތުން ވިއަސް މި އަޅުގަނޑުމެންނާއި މީގައި ހުރި އިސްތިސްނާތައް އަދި ހަމަހަމަކަން. އަދި ހަމަހަމަކަމާ އިތުރު މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި މުސްކުޅިވެރިންނާ ފުޅާކޮށްދެނީ ޕެންޝަން ނުލިބޭ ތަން، ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ފައިސާދޫކުރުމުގައި ދުވަސް އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ މިހާރު މީގައި ޕެންޝަން ރޭޓާއި މުއައްސަސާތަކާ ދެމެދުގައި ވާހަކަދެއްކުމުގެ ދުރާލާއަކަށްވެގެން، މި މަސައްކަތަކަށް މުއައްސަސާއަކަށް ކޮންމެ ވަކިން ޕެންޝަން އޮފީހާ ވާހަކަދައްކާލެވިގެން މިކަމާ

ރައްޔިތުން ގެނެވޭނެ ގޮތެއް ހޯދަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ. ދެން ސިވިލް ސަރވިސްއަށް އެންމެ ގިނަ އަދަދަކަށް މުވައްޒަފުން ތިބި، މުވައްޒަފުންގެ ބޭނުންވެރިކަން އޮތް ފަރާތް. އެހެންވީމާ، ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުންނަށް ފުރަތަމަ ރައްޔިތު ގެނެސްދިނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ މި މަސައްކަތުގައި. ދެން ޚިދުމަތް ޙާޟިރުން ފޯނުވާފައި އޮތް ކުރުދާސް އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭފުޅުން ޝާމިލުކޮށްދާނަން. ދެން މިގޮތަށް އަސްލު މިހާރު މިގޮތަށް މަސައްކަތްކުރެވޭނެ މި އުޅެނީ މި 2009 ވަނަ އަހަރު މި ގާނޫނު ފާސްކުރެވުނު ނަމަވެސް، މި ގާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށިފައިވުމުގެ ކުރިން ސިވިލް ސަރވިސް ގާނޫނު ވުޖޫދަށް އައީ. ވުޖޫދަށް އައިމަ ސިވިލް ސަރވިސް ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެބަ އޮތް ރިޓަޔަރމަންޓް އިނާޔަތް ހިސާބުކުރާނެ ގޮތް. ދެން އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތީމަ އެގޮތަށް ފުރިހަމައަށްވެފައި މި ބޭނުންތަކަށް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ސިވިލް ސަރވިސްގައި އަމަލުކުރަމުންދާ ގޮތުން މި ވަރަށް ކުޑަ އުމުރުން ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި މި ދެނީ ވެސް 65 އަހަރުވުމުން ނޫނީ 55 އަހަރުގައި ރިޓަޔަރކުރާ މީހުންނަށް ވެސް. މިހާރު އަސާސީ ޕެންޝަން ކަމަށްވާ 5000 ރުފިޔާއަށްވުރެ ކުޑަ ތަންކޮޅެއް އިތުރަށް ހަމަ ޕެންޝަނަށް ލިބޭ ބޭފުޅުން ވެސް އެބަ ތިއްބެވި ރިޓަޔަރ ކުރައްވާފައި މިހާރު. އެއީ ލިވިންގ ޕެންޝަނެއް ނޫން. މި ދެންނެވީ ދިރިއުޅުވޭނެ ޕެންޝަނެއް ނޫން އެ މިހާގެ މަސް ދުވަހާ ހިސާބުކުރެއް އިންތިޒާމް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ޕެންޝަން މިހާރު މި އަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލު ދޫކޮށްލައި، ސިވިލް ސަރވިސްއަން ވެސް ޕެންޝަނާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ ތެރެއަށް ވަންނަން ޕެންޝަނުގެ ގާނޫނުގެ ދަށަށް. ވަންނައިރުގައި ޕެންޝަނާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ގެނެސްގެން އިސްލާހަކާ ނުލައި، ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގާނޫނަށް ގެނެސްގެން އިސްލާހަކާ ނުލައިކަމާ މި ތި މުއައްސަސާއިން ވާހަކަދައްކައިގެން މި އަށްގަނޑެއްކަން، އެއް ޚިޔާލު އަންނަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާހަކުރަން އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާހު ފުރުޞަތުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ދެން ބަންޑާރަ ނައިބަކު ވެސް ދަންނަވައިގެން، އަޑުއިވޭ މިއީ މާލިއްޔަތު ގެތެރޭގެ އެއްކޮށް ވީނަ ބަޖެޓާ ނައިބު ގުޅުވައިލާކަން އަނގަބަހުން ދީފައި ވެސް. މި މަޖިލިހަން ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ބޭފުޅުގެ ބަޔާނަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ދެން ބަންޑާރަ ނައިބު ވެސް ދަންނަވައިގެން، އެހެންވީމާ މިއަދު ގެނެސްދޭ ބަދަލުތައް ދަތިވާ ފަރާތްތަކަށް ބަލާލުމަށް. ދެން ސިވިލް ސަރވިސް ނިޒާމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ޤާނޫނީ ގޮތުން ކުރެވެން ހުރި ކަންތައްތައް، ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ. ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ދެން ވެސް ތަނުން ރިޓަޔަރކުރާ ފަރާތްތަކާ ގުޅޭ އަޅުގަނޑުމެން މިކަމުގައި އެކުލަވާލާނެ.

ބޭނުންވާ އަދި އެހެން އިސްތިއުފާ ވެސް އެބަ އޮތް. އެއީ ވާގޮތަކީ ރިޓަޔަރ ކުރެއްވުމަށްފަހު ދައުލަތުގެ މަޤާމަކުން ވިދާޅުވެ، މުސްތަޤިއްލު މަޤާމަކުން ވިދާޅުވެ، މިނިވަން މުއައްސަސާއަކުން ވިދާޅުވެ އެ ބެނިފިޓް ނަންގެވުމަށްފަހު އަލުން އެނބުރި އެބަ ވަޑައިގެންނަވާ އެ މީހާއަށް ދައުލަތުގެ ޚަޒާނާއިން ވެސް މުސާރަ ލިބޭ މަގާމުތަކަށް ވެސް ބޭނުމެއް. އެހެންވީމާ، އެ އިސްތިއުފާ ވެސް މި އެޑްޖަސްޓްމަންޓްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިކަންތައް ކުރަން ބޭނުންވޭ. މިހާރު ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ޤަވާއިދުން ނުލިބޭނެ ގޮތަށް. ދައުލަތުން އެއްވެސް އާމްދަނީއެއް ލިބޭ ނަމަ ޕެންޝަން ކަނޑާލެވޭ އަދުލުވެރިކަން ބޭނުންވަނީ. ދެން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ އިމްތިޔާޒުގެ ޤާނޫނުގައި އޮންނަނީ އޮތީ. މަޖިލިސް މެންބަރަކަށް ޕެންޝަން ލިބޭ އުމުރަށް ގޮސްގެން، ޕެންޝަން ލިބެން ފަށައިފިއްޔާ އަނބުރާ އެހެން ވަޒީފާއަކަށް ގޮސްފިއްޔާ އެ ޕެންޝަން ހުއްޓިގެންދާނެ. އެކަން އެގޮތަށް ހިންގުމަށްޓަކައި ވެސް މިހާރު ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، އެހެން ގާނޫނުތަކުގައި އޮތީ ނެތީމަ މި މައްސަލަ ދިމާވެގެން މި އުޅެނީ. އެއީ ދެން އެކަމު ވަކި މައްސަލައެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މުޤައްރިރު މި ދެ ބާރުތަކުން، ދެން އިޖުތިމާޢީ ޙިމާޔަތުގެ ކޮމިޓީ ގެ މުއައްސަސާ ބައްދަލުކުރުމަކަށް ފޮނުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަނީ.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:</u>

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. މިހާރު އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނީ ޕެންޝަން އޮފީހުން، ސުވާލާ.

<u>ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުވާލާ ޒަރީފް ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:</u>

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެން ލިޔުމުން އެދިލެއްވި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރުވަނީ ކޮށްފައި ހުރި މަސައްކަތްތައް މިޝަކުވާ ހުށަހަޅާފައި އޮންނާނެ. ދެން މިހާރު ދައުލަތުގެ އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކުން އެބަ، ސިވިލް ސަރވިސް އެކަށައަޅާ ނޫން. އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކުން އެބަ ޕެންޝަން އެކި ގޮތްގޮތުގައި ދޫކުރަމުން މި ދަނީ. ދެން މިގައި ބަދަލެއް ގެނެސްދިނުމުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ، މިހާރު ޕެންޝަން ގާނޫނު ވުޖޫދުކުރަން އައިއިރުގައި ވެސް އޮތުގައި ޕެންޝަން އެކްސްޕެކްޓޭޝަން މުޖުތަމަޢުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން އެކްސްޕެކްޓް ކުރެވޭ ތަރުބިޔަތުއެއް ދީން. އެއީ ކުރީގައި އެ ވަޒީފާގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް އެ ވަޒީފާ އަދާކުރެއްވި ކަމުގެ އެޕްރިސިއޭޝަނެއްގެ ގޮތުގައި ޕެންޝަނެއް ދޫކުރަން ހެދި ކަމެއް، އެ ޤާނޫނުގައި އޮތް ގޮތުން ސިވިލް ސަރވިސްގައި ޕެންޝަން ނުލިބޭނެ. އެއީ ކުރީގައި އެ ވަޒީފާގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ނުލިބޭނެކަން ގާތަށް ހަރަކާތްތެރިވާން. ޕެންޝަން ކޮންމެ ވަރަކަށް ބަލާއިރު، އެ އެކްސްޕެކްޓޭޝަނުގައި. އެހެންވީމާ، އެ މިޑަލްކުރަން އެކްސްޕެ ތަރުބިސްއިން ދިނުން. ދެން މިހާރުވެސް މި ވަނީ 15 އަހަރު ޕެންޝަން ގާނޫނު ވުޖޫދުވެފައި އަހަރެއްވަރު ވެފައި. ދެން

އެބަ ކުރިއަށްދާ އެކިއެކި ނިޒާމުތަކެއް. ދާއިރާގައި މިހާރުގެ އެކްސްޕޯޓްބޭސްގައި ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މިޑްލްކުރެވޭ މިޢާލު ގަވަރުމެންޓެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން އެޑްވޮކޭޓް މަސައްކަތްކުރުން ވަރަށް މުހިންމު. އެ ބައިވަރަށް ލިބޭމުންދާ އެއްޗެއް ހުއްޓުން ނޫނިއްޔާމުން މަދުވެގެން، އެ އެކްސްޕޯޓްބޭސްގަނޑުވެރި މާ ބޮޑަށް މަދުވެގެން ދިޔުމަކީ އެހާ އެދެވޭ ގޮތަކަށްނުވާނެ ދިރާސާއެއް ގެންނަވައިދެއްވާށެވެ. ދެން ދިރާސާއެއް ގެންނަ އިތުރު މިގޭ އެންމެ މުހިންމު އެއްކަމަކީ ކަޅު އޮޑި ޗޭބުއް ކަނޑައެޅުން. އެ ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް އެ ޗޭބާ ނުލައި އަބަދު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ފަހަރަކު ދާކަމުގައި ވަނީ ޗާމުކަށް އެއްވެސް ޒައްޓުއް ނޫނޫން. އެކަމަށް ކަޅު ޗޭބަށް ފަތުރާފަ މިހާރު ލިއްބޯ ބޮޑުވުންގެ އެކްސްޕޯޓްބޭސް ހިމާވަރުކަރުތި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޫން، އަޅުގަނޑު ހިވަނީ އެ ކަލިއުލާސްޓްސަރުތަގާ އެއްކޮށް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާ އެއްކޮށް ވެސް ފާހަގަކުރެވިގެން، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ކަންތައްތަށް އެ ބައި އަންނަން ވެސް ޖެހެނީ. ދެން ބަޖެޓަކީ ދުވަސްތަކެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބަޖެޓުވީ ޖަހައިގެންދާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ފުރިހަމަކޮށްދޭން. މި ދެ ކަންތަކަށް ވަރަށް އަހަރެމެން ދިޔަން ކޮންމެ ރިފޯމެއް ގެނައި ކަމުގައި ވިޔަސް، އާދި ސަސްޓެއިނަބަލް ގޮތެއްގައި ކުރިއަށް ގެންދަވާފައި ހުރަސް ކަހަލަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓަށް ގަވަރުނަރީ އިނގޭތޯ. ދެން މިހާރު މި ޓެކްސް ޕޮލިސީ ގޮތަކާ ހަމަ ވޯލްޑް ބޭންކުގެ އެހީގައި އިންޓަނޭޝަނަލް ހުރިހާ ރިފޯމެއްކުރެއް ވެސް މި ދަނީ ޖީއެސްޓީ ކޮންޓްރިބިއުޝަން ސިސްޓަމެއްކަން. އެއީ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ގައުމެއްގައި މި ހިންގަނީ ފަންޑުކުރެވިފައި. އެހެންވީމާ، މި ޓެކްސްޕޮލިސީ އިންޓަރނަލް ކޮންމެ އަހަރެއް ބަޖެޓުން ދައްކަނީ ފައިސާއެއް ނުހުންނާނެ. ހަމަ ރިޕަބްލިކް ވެލްފެއާރ ފަންޑުގައި މި އެ ފައިސާ އެ ހުރިހާ ރިޢާޔަތްކުރެވިފައި. ދެން މިގޭ ކުރީގައި މި ޤާނޫނީ ޓެކްސޭޝަނަށް 20 އަހަރު ކުރިއަށްވީމަ މި ދުވަސް އެކިއެކި ޓޫރިޒަމްސެކްޓަރ، އެކިއެކި ތަފާތުތަކެއް އެބަ އާދޭ. އެކަމު މިހާރު މި ޗައިނާ އުސޫލުން ފައިދާއެއް އެ މިހާރު ވަރަށް އަދަދުގައި ދަރަނި ހަމަ އެ ފަރާތަކަށް މުސާރައިން ފައިބައިގެން މި އަންނަނީ ކޮންޓްރިބިއުޝަން ކުރުމަށް. ދެން މި ގޮތުން އެކަށީގެންވާ އެތައްބަދަލެއް މި ޤާނޫނީ މި ކޮންޓްރިބިއުޝަން ކުޑަ މުސާރައިގެ އެކްސްޕީރިއަންސް 60% ޕްރޮމިނަލް ބަލާއިރު އެއް ބިޒްނަސްގެ މި 40 އަހަރު ވަނދުކަމަށް ކޮންޓްރިބިއުޝަން ކޮންފިޔުޝަން. ދެން އެ 60% އެއީ ހަމަ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެކްސްޕޯޓް ކުޑަ އަދަދެއް. ބަޖެޓުން 40% އާ 60% ޕްރޮފެސަނަލް ޓެކްސް މި ގެންގުޅޭ އިންޓަރނޭޝަނަލް ކަލިއުލޭޝަންސްގައި ވެސް. އެއީ ފުލް ސެލަރީގައެއް ނޫން ރިޓަޔަރ މި ކުރަނީ. ބަޖެޓުން 40 އާ 60 ޕަސެންޓުގެ ސެލަރީއެއްގައި މި ކުރަނީ. ދެން މި ނިޒާމުގައި އެބަޔަކީ ރަނގަޅު ވަރަށް ރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް. އެއީ ޖޮބް މާކެޓީ. ކޮންމެ ތަނެއްގައި ވަޒީފާ އަދާކުރަމުންގައި ވިޔަސް، ސަރުކާރުގައި ވިޔަސް، އެހެން އަމިއްލަ ފަރާތްތަކެއްގައި ކޮންމެގައި ވިޔަސް ޕެންޝަނަށް ފައިސާ ރައްކާކުރެވޭނެ މި ދަނީ. ކުރީގައި އޮންނަ ނިޒާމުގައި ވެއްޖެއްޔާ ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފުންނަށް އެކަނި

ދައުލަތުން މި ޕެންޝަނުއް މި ދެނީ. އެކަމަކު މިހާރު ކޮންމެ ވަޒީފާއެއްގައި އުޖޫރަވިކަމުގައި ވިޔަސް މި އަންނަނީ ޕެންޝަނަށް ފައިސާ ރައްކާކުރެވިގެން. އެހެންވީމާ، ވަޒީފާއެއް ދޫކޮށްލާފައި އާ ވަޒީފާއަކަށް ދިއުމާ މިކަހަލަ ކަންތައްތަކަކީ އެއްވެސް ހުރަހެއް ނުހުންނާނެ. ދެން މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ވާދަވެރި ބޮންޑުގެ ޕޯޓްފޯލިއޯއެއް ދަށުން 2006 ން ފެއްޓިއިގެން މި މަސައްކަތްކުރަމުން އައިސް 2009ގައި މި އިމްޕްލިމެންޓްވެގެން އައިއިރުގައި ދެން އޮތުގައި ދިމާވި ބައެއް ކަންތައްތަކާހުރެ މި އިމްޕްލިމެންޓޭޝަންގައި ގާނޫނުން ބޭރުން މިހިރީ ޕެންޝަންތަކެއް ހަދައިދީފައި މިހިރީ. ދެން ބޭސިކަލީ ޕެންޝަން ރިޓަޔަރ ޕެންޝަން އޯލްޑްއޭޖް، ޕެންޝަން އޯލްޑްއޭޖް ޕެންޝަން ގާނޫނު އިމްޕްލިމެންޓްކުރަން ފެށުނު ފަހުން. އެކަމަކު މިގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސަރވޭޓިވް މިވަނީ އެއް ކަމަކީ، ދެން ހަރަދުތަކެއް އެބަ ވަރަށް ބޮޑުވެގެންދޭ. އަނެއް ކަމަކީ ލައިފް އެކްސްޕެކްޓެންސީގެ ގޮތުގައި މިގޮތުން ފައިސާ ދުވަ ކުރުގައި ވަންޏާމު ކޮންޓްރިބިއުޝަން ބޮޑުމިން ނުވާނެ ދެއްކޭ. ބިލާޓު ބައެއް ބޯޑުތެރޭގައި އެބަ އެނދިގަތްވާ އެބަ ލިބޭކަން ޖެހިއްޖެ ބޭނުގެއް ވަޒީފާއިން ވަކިވާނެކުރަ. އެކަމަކު މިއީ އަސްލުކަމެއްވެސް މި ފޮކަސްވީ ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފުންނަށް. އެހެންވީމާ، އެބަހުރޭ މިގައި އިކޮނޮމީގެ މައްސަލަތައް. ބޭސިކް ޕެރަކެޓް މަސީ ކޮންސަރވޭޓިވް އަޅުގަނޑުމެން ހަރަދުކުރަނީ. ވަކި ބަޖެޓަކަށް ވަކި ގޮތަކަށް. މިކަހަލަ، މި ހުރިހާ އެއްޗެހިކަން އާންސަރކުރުވާ ގޮތަށް އެކަށައެޅިގެން އިންނަ ގާނޫނެއް ޕެންޝަން ގާނޫނަކީ. ދެން އެހެންވީމަ މިގެ ބޯޑުން މިހުންނަ އިންޓަރވެންޝަން މި ދެވޭ ފައިސާ، މިއަދު ބަހާލައި ގިނަދުވަން. އޭރު ކުރިއަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރިޑިކްޝަން، އޭރިން ޕްރިޑިކްޝަނަކާ ދިމާވާނީ މި ގޮތް ކުރަން. މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ މަސައްކަތް ބޯހިލު ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ވެސް އާވަރު 100 މިލިއަން އެބަ ސްޕެންޑްކުރަން. އެހެންވީމައިކޮޅު ކުރިއަށް އޮތް ބައި 2030 އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރު މި 65 އަހަރުގެ ޕޮޕިއުލޭޝަން މިހާރު މިއިންދޭ %4ގައި. އޭތި %7 އަށް ބޮޑުވެގެންދާނެ ބައި 2030. އެހެންވީމާ، މިހާރު މި ކުރިއަށްދާއިރު ތިރާއްޔިތުން ފައްސާބަލަކާއިރު ވިއަސް ވަރަށް ބޮޑުވާ ހަރަދު ބޮޑުވެގެންދާނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މިހެން މި ވާހަކަ ދެކެވޭ ދިހަ އަހަރު ތެރޭ ވިސްނައިލަންޖެހޭ މި ކުރިއަށް އޮތް ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ބޭއްވުންތަކަށް. މިއީ ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތަށް އަސަރު ކުރާނެ ބޮޑު އެއްޗެއް މި ރިޓަޔަރމަންޓާ ދޭ ފައިސާ ބަލާނެ ބޭނުންކުރެވޭނެ ގޮތްތަކަށް، ރިޓަޔަރމެންޓް ފަސޭހަވާ ގޮތަށް ބެލެހެއްޓުމަކީ. އެހެންވީމާ، މި ރިޓަޔަރމަންޓާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ އޮތް މި ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑުކުރަނިވި ފޯރުކޮށްދޭ އެބަ ސާމާނު އޮޅުނު. އެހެންވީމައިޒް ޕްރައިވަޓް ސެކްޓަރގެ ޕެންޝަނަކީ މި އަޅުގަނޑުމެން ލިވިނީ؛ ދެން ވަރަށް ބޮޑު ސިސްޓަމެއް މި ކަމަށް މަޖުބޫރުން ރިޓަޔަރމަންޓު މި ސަރވިސް ފެށިގެންދިޔައިރު. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހަމަ މި ޕޮލިސީ 15 އިންޑެކްސްގައި ވެސް ހަމަ މިގެއްލުވިކަން މަސައްކަތްކުރަމުން އެބަދޭ ހަމަ ޓްރެޑިޝަނަލް މި ކޮންޓްރިބިއުޝަން ފަންޑްގެ، އެބަދޭ ގޮތްގޮތަށް ގާނޫނަށް

އިސްލާހުތައް ގެނައުމުގެ ކުރިން، މަސައްކަތްތަކުގައި ކުރިއަށްދާނެ އެހެންވީމާ. ދެން މި ކޮމިޓީއާއި ގުޅޭގޮތުން ވަރަށް މުހިންމު. ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން އަޅުގަނޑު ނާސިހަށް ފުރުޞަތު.

<u>ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނާސިހް ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު އަދި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އާދެ! ވަރަށް މުހިންމު ތާރީޚީ އިސްލާހެއް މިއީ ފެންޝަނާ ބެހޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލައިލާނީ. ދެން ސިވިލް ސަރވިސްއަކީ އެންމެ ބޮޑު، ދައުލަތުގެ އެންމެ ބޮޑު އެމްޕްލޯޔަރ. ގޮތުގައި ގިނަ މުވައްޒަފުން މަސައްކަތްކުރަމުންދާ މުއައްސަސާއެއް. ދެންމެ ނައިބު ރައީސް ފާހަގަކުރެއްވިހެން ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގާނޫނު ވުޖޫދަށް އައުމުގެ ފަހުން ޕެންޝަނާބެހޭ ގާނޫނު އައި ދުވަހު. ދެން ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގާނޫނުގައި ބާރަގެން ރިޓަޔަރމަންޓް ބޭނުމަށް، 55 އަހަރު ފުރުމުން ރިޓަޔަރކުރެވޭ ގޮތާއި އަދި 65 އަހަރު ވީމަ ފެންޝަނަށް ރިޓަޔަރމަންޓަށް ގޮތުގައި ޕޮލިސީތަކުގައި އޮތް ކަމެއް. ދެން އެއީ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ގާނޫނުން އަމަލުކުރަން ފެށުނީ އެކު މި ކަމަކަށް، އަޅުގަނޑުމެން 55 އަހަރު ފުރުމުން ރިޓަޔަރކުރެވޭ ގޮތަށް ގާއިމުކޮށް އާންމުކޮށް ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން އެ ދެމެހެއްޓުން އުސޫލެއް ކަނޑައަޅާފައި އޮތީ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާ މަޝްވަރާކޮށްގެން. ދެން އާރުގައި ނަމަ، ފެންޝަނާ ބާ ގާނޫނު އަދި މުޖުތަމަޢު ނަމަ. ދެން ފެންޝަނާ ބާނާ ގާނޫނަށް އިޞްލާހުކުރަން ފެނިފައި އޮތް ކޮމިޝަނުން އެމް އާދަމީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ސިޔާސަތު ފުރުޞަތުގައި އަރާ ބާރާ ގޮތަށް އިޞްލާހުކުރަނީ ގޮތް. ދެން އާދަމީ މަޖިލީހުން އޭރު 2010 ގައި ޖަވާބުދާރީވުމުގައި އޮތް، އާފިތަހަން އެއްވެސް ރިޓަޔަރމަންޓް ބާރާ ގާނޫނުގެ ނުހިއްދާ ބިލެއް ވެސް ހުށަހެޅުމަށް ނެތް ކަމަށް. ދެން އާދަމީ ދެން ސިވިލް ސަރވިސް ގާނޫނުގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން ފެންޝަނާ މަޝްވަރާކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން އެ ރިޓަޔަރމަންޓް އުސޫލު ކަނޑައެޅިފައި އޮތީ. ދެން އާގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ދ ގޮތަކަށް ރިޓަޔަރކުރެވޭ ގޮތަށް މި އޮތީ. 55 އަހަރުވީމަ ރިޓަޔަރކުރާ މުވައްޒަފުން ވެސް ދ ޖެންޑަރކަށް ބަހައިލައިގެން. އެއީ ފުރަތަމަ އަމިއްލައަށް ރިޓަޔަރކުރަން ބޭނުންނަމަ ދިނުމުގެ ރަނގަޅު މަޤްސަދު ލިބޭ އިނާޔަތް ލިބޭ ގޮތަށް. ދެން ކޮމިޝަނުގެ އިޖުތިމާޢީ ދަރަޖަ ރިޓަޔަރކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް މަޤާމުން މަހަށް ލިބޭ އެއްގޮތްވާ އިނާޔަތް ދެނީ ވަޒީފާ ވެސް ލިބޭ ގޮތަށް އުސޫލު ކަނޑައަޅާފައި މި އޮތީ. ދެން

އުސޫލުގެ ތެރެއިން މިހާތަނަށް ޢަމަލުކުރަމުން ގޮސްފައި މި އޮތީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްޓެޓިސްޓިކްސްއަށް ބަލާލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ މިހާތަނަށް، އެއީ 2008 އިން ފެށިގެން މިދިޔަ މަހުގެ ނިޔަލަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްޓެޓިސްޓިކްސް ބަލާލައިފިއްޔާ 5336 މުވައްޒަފުންނަށް މުސްކުޅިވުމުގެ އިނާޔަތް މިހާތަނަށް ހަމަޖެއްސައިދީފައިވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްޓެޓިސްޓިކްސުން ދައްކަނީ. މީގެ ތެރޭގައި 55 އަހަރުވެގެން މުސްކުޅިވެވުނު މީހުންގެ އަދަދަކީ 1612. ދެން 65 އަހަރުވެގެން މުސްކުޅިވެވުނު އަދަދަކީ 3724 މުވައްޒަފުން. އެއީ މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްޓެޓިސްޓިކްސުން ދައްކާ ފިގަރއެއް. ދެން މީގައި ކުރުވާ އަނެއް ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެކި މުއައްސަސާތަކުން އެބަހުރި ހަމަ މި ގޮތަށް ސިވިލް ސަރވިސްގެ ޤަވާޢިދާ އުސޫލާ އެއްގޮތަށް އެހެން މުއައްސަސާތަކުން ވެސް ހަމަ މި ގޮތަށް ރިޓަޔަރމަންޓު އުސޫލު ހައްދަވާފައި. 55 އަހަރުވީމަ ރިޓަޔަރކުރާ ގޮތަށް. ދެން 65 އަހަރާ ހިސާބަށް ދާއިރުގައި ޚިދުމަތަށް ބޭނުންވާ ތެރެއިން އެ ރިޓަޔަރކުރައްވާއިރުގައި އެ ޚާއްސަ ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ ސްކީމު ދެއްތޯ. އޭގެ ދަށުން ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ އުސޫލުން ބޭސްކޮށްގެން ވެސް އެބަ ހުރިބާ. ދެން ޕެންޝަނާ ބެހޭ؛ ދެން އަޅުގަނޑުމެން ސިވިލް ސަރވިސްއިން މި ދާ ރިޓަޔަރމަންޓާ ދާއިމީ ވެސް ހުރިބާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ދަނީ. ދެން އެއީ ކަންނޭނގެ މި ގޮތަށް ޕެންޝަން ބައެއް ފަރާތްތަކުން ހާމަކުރައްވާ ގޮތަށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭގޮތުގައި މި ރިފޯމް އަޅުގަނޑުމެންގެ މުއައްސަސާތަކުން ވަކިވަކިން ގާނޫނުތަކަށް އިސްލާހު ގެނެވޭނެ މި ރިފޯމް ގެނައުން ދައްކާތީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގާނޫނަށް ވެސް ގެނެސްދެނީ އިސްލާހުގައި އެބަހުރި. އަދި ޕެންޝަނާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ވެސް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭގޮތުގައި މި ރިޓަޔަރމަންޓާ ބެހޭ ގޮތުން ފައިނަލް ކަސްޓަމައިޒްޑް ޕެންޝަން ޕްރޮޑަކްޓް ކަމަށް ވާނެހެން. އެއީ ސޭވިންގް ޕްރޮޑަކްޓް، އެމްޕްލޮއިމަންޓް ރިލޭޓެޑް ޕެންޝަން ކަމަށް ވާތީ ދައުލަތުގެ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހިފަން މި ހަމަހަމަކުރެވޭ ދާއިރާގައި ފަސޭހަކަމާއެކީ އެ ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ ޕެންޝަން އެޕްލައިކުރާ ރިޓަޔަރމަންޓް ޕޮލިސީތަކެއް ކަމަކަށް އޮތީމަ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ދެން ދެންމެ ފާހަގަކުރެއްވި ރިޓަޔަރމަންޓާ މުވައްޒަފުން އެއްކޮށް ވަޒީފާގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ފަހަރު. ދެން މިހާރު ސިވިލް ސަރވިސް ގާނޫނު އެމެންޑްމަންޓް ފޮނުއްވާ ސިވިލް ސަރވިސްއަށް މީހުން ރިޓަޔަރކުރެއްވުމަށްފަހު ސަރވިސްއަށް ބޭނުންވާ ފަހަރު ވަޒީފާއިން ޚިދުމަތްކުރަން ނުވުން. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ސިވިލް ސަރވިސްއަށް ވަނީއިރުގައި ޚާއްސަ ރިޓަޔަރމަންޓް ކޮށްލާތީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސިވިލް ސަރވިސްގައި ރިޓަޔަރކޮށްފައި ޖީބީ މީހުން އަލުން ވަޒީފާއަށް އެމްޕްލޯއިކުރުމުގެން ނޫނީ. އެހެންނަމަވެސް، ސިވިލް ސަރވިސްގައި އުޅުއްވާފައި ރިޓަޔަރކުރައްވާފައި ހުރި ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތައް މިހާރު ވެސް އެހެން މުއައްސަސާތަކުގައި މަސައްކަތްކުރައްވަމުން އެބަ ގެންދަވާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި

ނުވޭ އެއްޗެއް ވެސް ބުނެލާނަން. އެހެންވީމާ، ސަސްޕެންޑުކުރި އާދި ވެސް ކޮންޓްރެކްޓުކުރުވިކަން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޕެންޝަން
އޮފީހުގެ ގޮތުންނަން އިސްލާހު ގެންގުޅެން، އެ މޯނިޓަރިންގ ފަސޭހަ ވެސް ވާނެ އެ ބާޖެޓުންނަން މިހާރު ވަކިކުރާއި
އެޅުއްވާފައި ބާޖެޓުންނާއި ބަޖެޓް ލިބޭ މިހުންނާ ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، އެހެން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ، އަދި
ދައުލަތުގެ އެހެން މުއައްސަސާތަކުގައި ވެސް އޮޑިޓަރު ހަމަ ރިޕޯޓަރގެ ބަޖެޓުން މިހާރު ވެސް މަސައްކަތްކުރައްވަމުން
ގެންދަވާ. ދެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރައްވަމުންދާއިރު ފަރާތްތަކުގެ ރިޕޯޓުކުރަމުންދިޔައި އެބަ އޮތް ބާއްސަވާތަކުގައި
ފަސޭހަކުރަނި ރިޕޯޓްކުރުވިކަން ފަހުގައި ދެން އެހެން ދައުލަތުގެ ޗެކްކަން އެޑްޖަސްޓްވާ އެ ރިސޯސް ހުއްޓުން ކަމަން.
ދެން އެޑިޝަން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި މިހާރު ވެސް ވަކިފަރާތް އަދުން އަނބުރާ ވަޒީފާއިން ނިކުމެ ފިރިހެން
ހަމަ އާދޭ ދަރުން ހުއްޓުވައި އެބަ އޮތޭ. އެކަމަކު އެޑިޝަނަލް ނަމޫނާ އެހެން މުއައްސަސާތަކުގެ ޖަމަދުލުކާ ޑޮކަރަތުއް
ދެއްތޯ، ކޮންޓްރެކްޓްތަކުގެ ޑޮކަރަތުއް. ދެން އާއި މޮނިޓަރިކުރުމަޔާ ވެސް އެގާ ފަސޭހަ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރައްވާގޮތުގައި އެއީ ވެސް ޒަރޫރީ އަސްނަދާރުގޮތް އެއްޗެއް. ރިޕޯޓްކުރަންޖެހޭ ޒަރޫރީ ގޮތުގައި
މަސަލައިގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ދެއްތޯ، ރިޕޯޓްކުރުމަށް މަސައްކަތްދިޔަ ހުރިހާ. މި ދެންނެވީ ދެން ޕްރޮސެސްތަކުގެ
ނުކުރެވޭތީ ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ އެއްވެސް މުއައްސަސާއަކުން ރިޕޯޓްކުރަން ބޭނުންވޭތޯ ލިބި އަދި
ދައުލަތުގެ ވަޒީފާއަކަށް އަމިއްލަ އެ ހަމަޖެހޭ އުސޫލެއް ކަމަކަށް ވެސް އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ބަޖެޓްއިންނަށް ދެވޭ. ދެން
އެއަށް ވެސް ބަޖެޓު އިޖުތިމާޢީ ރިވެނިއު ޚާއްޞަކުރާއިރު ގެންނަން ޖެހޭ ކަމަކަށް ބަޖެޓުކުރެވޭ. ދެން އޮތް އަންނަ
މަސައްކަތެއް ރިޕޯޓްކުރަން ސޮއިކުރެވޭގެ، މި ދެންނެވި ދައުލަތުގެ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުގައި ވެސް ހަމަހަމަ ކަން
އޮންނަން ޖެހޭ ކަމަކަށް ބަޖެޓްނުވެ. ދެންމެ ޚާއްސަކޮށް ބަޖެޓްގައި މަޖިލިސްގެ ފުރިހަމަ ކުރާ ވެސް
ރިޕޯޓްކުރަންޖެހޭ ސޮފްޓްވެއަރ ބޭނުން ދެއްތޯ؟ އެހެންނަމަވެސް، މިނިވަން މުއައްސަސާތަކެއް ނޫން. ދެން މިގައި
މިވަގުތަށް ވަރަށް ގިނަ ދުވަހު ސަރުކާރުގައި ސަރުކާރުގައި ނޫނީ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާއެއްގައި މަސައްކަތްކުރާފައި
މިސާލަކަށް މިނިވަން މުއައްސަސާއަކަށް މި ބައިވެރިކުރާއިރު. އެ ރިސޯސް އެއްކަމެއް ކުރަމުން ހެދުމަށްކުރާއިރު
މުއްދަތު އެއްކަމަށް އެ ދިއައީ. މި ދެންނެވީ ރިޕޯޓްކުރަންޖެ އެއްޗެއް ނެތްނަމަ. ދެން މިނިވަން މުއައްސަސާއެއްގައި
މަސައްކަތްކުރާއިރު ވަޒީފާއެއް އިތުރު ހަމަ ހަމަހަމަ ވަޒީފާވެރިންނަށް ޖެހުނީ. އެހެންވީމާ، މިގެ ހަމަހަމަކަމެއް
ނެތް އަޅުގަނޑު މި ދަރަނިވެރި. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކުގައި ވެސް މި ކަމަކާ ސޮފްޓްވެއަރ
ބޭރުގެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގައި ހަމަހަމަކަމެއް އެއީ ސޮފްޓްވެއަރ ވަރަށް މުހިންމު. އާދެ ހަމަހަމަ ކަން
ހާސިލުކުރަން ދެއްތޯ؟ ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލް ޕެންޝަން ބޭނުން ގެނެސްދެން ހަމަ މިކަމުގައި ރިޕޯޓް

މަސައްކަތްތަކުގައި ހަމަ ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުންދީގެން މަސައްކަތްކުރަން ހަމަ ތައްޔާރަށް ކަމުގައި މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވަން އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.

ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޒިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ދެންމެ ޕެންޝަން އޮފީހުން ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާތަކާއި، ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާތައް ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ހައިލައިޓްކޮށްލާނަން. މިހާރު ތިން ގާނޫނެއްގެ ވާހަކަ ދެކެވެނީ މި ދުވަސްވަނީ؟ އެއީ ޕެންޝަނާ ބެހޭ ގާނޫނު، ސިވިލް ސަރވިސް ގާނޫނު ދެން އެންމެ ފަހުން ހަމަ ގާނޫނުތަކުގެ ތެރޭގައި މި އޮންނަނީ 2016 ވަނަ އަހަރު އިމްތިޔާޒުތަކާ ގުޅޭ ދައުލަތުގެ މުސާރައިގެ ގާނޫނު ދެއްތޯ؟ މި ތިން ގާނޫނަށް މި ހަވާލާދެވޭ. ދެން މިހާރު ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ވެސް މިދާވެވޭ އެ ގާނޫނުގެ ދަށުން، ދައުލަތުގެ މުސާރައިގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ޕީ ސިވިލް ސަރވިސް އެކަން ނިންމަވަނީ. ދެން އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގައި ހުރިހާ ގާނޫނުތަކުގެ ރިވިއުއަކަށް ވެސް ދިޔުން ހިތަށް. ދެން ސަރުކާރުން ވެސް ދައުލަތުގެ މުސާރައިގެ ގާނޫނު ވެސް ރިވިއުކުރާ ގޮތަށް ފޮނުވާފައި އޮތީ. ދެން ހުރިހާ ގާނޫނުތަކަށް މި ދެންނެވި އިސްލާހު އެ ގޮތަށް ގެނައުން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަމާލުކަމަށް އައިސްފައި އޮތް މައްސަލައެއް މިއީ މިހިރަ ކޮމިޝަންތަކުގެ މެންބަރުންގެ މައްސަލައިޔާ ވެސް. އެއީ ހަމަ ވަރަށް އިޖްތިމާޢީ ކޮމިޝަންތަކުގެ ބޯޑުން ރިޓަޔަރކުރެއްވުމުގައި މި ކަމަށް ދިމާވެގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަމާލުކަމަށް އައިސްފައި އޮތީ. ދެން އެހެންނަމަވެސް ހާލަތުގައި ވޭތުވެދިޔަ ޕެންޝަނާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ ދަށުން މި ހަމަތަކަށް ފުރިހަމަ ގޮތަކަށް މި ހަމަތަކުގެ ބޭނުމުގައި އެ ބޯޑުން ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރު ކަމުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ވެސް ރިޓަޔަރމަންޓް ނިޔާކޮށްގެން ބަލަތަކުގައި ދެއްތޯ؟ ދެން އަހަރެއް ވެސް މުއައްސަސާއަކުން ވަޒީފާއިން ރަނގަޅަށް ވެސް ކޮންމެ ވެސް ކަމަކާ ނިޔާވުމުގެ ބާރުގައި، ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ ނިޔާވުމުގެ ގޮތުގައި ވަޒީފާއިން ރަނގަޅަށް ވެސް. އެހެންވީމާ، ކޮންޓްރެކްޓް ވަރަކަށް އެ ޕެންޝަން ހުންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ހިމެނޭ އެ ނިޔާވުމާ ބެހޭ އިމްތިޔާޒުތަކުގެ ބޭނުން އެ ބޯޑުން ހިމެނޭ ވަރަށް ގިނަ ޚިދުމަތް ކުރެވިފައިވާ ބޭފުޅުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އެ އިސްލާހު ވެސް ހަމަ އެއްބާރުލުމަކާއެކު މި ސިޔާސަތުގެ ބޭނުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނައިގެން މުއައްސަސާތަކާއި ޖުޑިޝަރީގެ ހުރިހާ މަޤާމުތަކުގައި ވެސް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ހުރި ގޮތުން، ޖުޑިޝަލް

ހުންނަން ވާނީ. ދެން ޕެންޝަން އޮފީހުން ފޮނުއްވާފައި އޮތް ކަރުދާހުގައި ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ފާހަގަކޮށްދެއްވާފައި އެބަހުރި މިހާރު ހުރި، މިހާރު އަދުގަނޑުވެސް މި ބަދަލުކުރާ ސިވިލްސަރވިސްގައި މިހުރި ޤާނޫނުތަކުން. އެއީ މިސާލެއްގެ ގޮތުގައި ދަންނަވާފައި އެބަ އޮތް ކަލެކްޝަންސްގެ ވާހަކަ ދެއްތޯ؟ ކަލެކްޝަންސްގެ ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން މި ޕެންޝަން އެ ބޭފުޅުން ދެއްވަނީ. ދެއްވާއިރުގައި ހަމަ އެންމެ އަހަރު ދުވަހު މަސައްކަތްކޮށްފައި މުސާރައިގެ ތިރީސް ގުނައަށްވާ ފައިސާ އެއްފަހަރާ ނަގުމުގެ ފުރުސަތު އެ ގަވާއިދުގައި އެބަ އޮތް. އެންމެ އަހަރެއްގެ ދުވަހު އެ މަގާމުގައި މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާފައި ތިބި ދުވަސް ގުނާ ގޮތަށް އޮތް ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައި. ދެން ދެންމެ ޕެންޝަން އޮފީހުން އެ ވިދާޅުވި އަސްލު މައްސަލައަކީ 30 އަހަރުދުވަހު މަސައްކަތްކޮށްފިނަމަ 30 އަހަރުދުވަހުގެ މުސާރަ ނަންގަވާ ގޮތަށް. 30 އަހަރުދުވަހު މަސައްކަތްކުރައްވާ އިރު ކޮންމެ މަހެއްގައި ވެސް އެ ކޮންޓްރިބިއުޓްކުރައްވަން ޖެހޭ އަދަދު، އަދިއެއްފަހަރަށް 7%، އެ މުވައްސަސާއަކުން 7%. އެ ކޮންޓްރިބިއުޓްކުރައްވާއެއް ނޫނީ، އެއް އަހަރު މަސައްކަތްކުރައްވާފައި ތިބިޔަސް ގުނަ، 30 އަހަރުދުވަހުގެ މުސާރައަށްވާ ފައިސާ އެއްފަހަރާ ގެންދެވޭގޮތަށް އެ ގަވާއިދު ވެސް އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެ ހުރިހާ އިސްތިސްނާކޮށް އަދުގަނޑުވެސް ބޭނުންވަނީ މިހާރު ބައްލަވާކަން. މިހާރު ހަމަ މި މައްސަލައަކީ މިއީ ރާއްޖޭގައި އަދި މި ވަގުތު ދިރާސާކޮށްގެން އުޅުނަސް މިއީ އެހެން ޤާނޫނަކާ ކުރިމަތިވާ، އެހެން ޤާނޫނުތަކާ ކުރިމަތިލާފައި ބައްލަވާކަމުގައި އޮތް މަސައްކަތެއް މި މަސައްކަތުގައި އިސްކޮށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރު ވެސް މި ދައުލަތުގެ ކަންތައްތަކާ އެއްކޮޅަށް ހަމަޖެހިފައި އޮތް ގޮތުން، ވަރަށް ދިގުމި ގޮތުގައި ދައުލަތުން މި ކަންތައްތަކަށް [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible]. އެއީ މިހާރު އިންސާނުންގެ ހާލަތުގައި މި އިންނަނީ 3 މަސްދުވަހާއި މި ބޭނުން. އެއީ [illegible]، އެ މިހާ މަސައްކަތްކުރާ އުމުރާއި، އެ މިހާރުގެ މުސްކުޅި އުމުރު. މި 3 އުމުރުގައި. މިހާރު މިސާލަކަށް ކެޓަގަރީތަކަކަށް [illegible] ސަބްކެޓަގަރީން [illegible] ކެޓަގަރީ އެއީ ކަމެއް އެބަހުރި. މިސާލަކަށް މިހެންނަމަ ވަރަށް ގިނަ އިނާޔަތްތަކާއި މުސާރައާއި އަދި އެހެން ގޮސް އެއްކޮޅަށް އެބަ ލިބޭ. [illegible] ހަމަޖެހިފައި. [illegible] މީހުންނަން އެބަ ލިބޭ. [illegible] އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގެ ނިޒާމުގެ ބޮޑުތަން މި ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަޖެހިފައި އޮތުމަށް. ހުރިހާ އިތުރު މުސްކުޅި އުމުރުގައި އެ މީހުންނަށް ސަރުކާރުން ދިރިއުޅުމުގެ އެލަވަންސްގެ ޕެންޝަނެއް ލިބިދިނުމުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. މިހާރު މިސާލަކަށް ހަމަ 65 އަހަރު ފުރައި އެބައިމީ އިނގޭތޯ [illegible] 7000 ހަމަޖެހޭ އަދަދަށް ޕެންޝަން ފައިސާ ލިބޭ މީހުން އިނގޭތޯ. 7000 ރުފިޔާ. އެއީ އެކަމަކު 40 އަހަރަށްވުރެ ދިގު ދުވަހު މަސައްކަތްކޮށްފައި، 60 އަހަރުވުމުން ރިޓަޔަރކޮށްފައި، އެ މީހާގެ ޕެންޝަންގެ ގޮތުގައި ލިބޭނީ 7000 ރުފިޔާ

ވެސް. އެއީ ދިރިއުޅުއްވާން، ޝަރަފުވެރިކަމާ އެއްކޮށް އެހެން މީހުން ކައިރިއަށް، ޢާއިލާ މީހުން ކައިރިއަށް ވިޔަސް އަދި އެހެން ބައެއް ކައިރިއަށް ގޮސް އެ މީހުންގެ އެހީތެރިކަމުގައި އުޅުއްވާވަރުގެ އަދަދެއް ނޫން 7000 ރުފިޔާއަކީ މިހާރުކޮޅެއް. އެ ވާހަކަ ޕެންޝަނަށް އެދުރުން ވެސް އެ ވިދާޅުވީ. އިންފްލޭޝަނާ އެއްވަރަށް ޕެންޝަނުގެ އަދަދު އެބަޖެހޭ އުފުލުން ވެސް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ސުންގަޑިއެއް ދެއްވާ ތި ދެ މުއައްސަސާއިން މަސައްކަތްކުރައްވާފައި، ދާ ކޮމިޓީގެ ތަރުތީބުގައި އޮޑިޓްކުރައްވާ މި މަސައްކަތް ރިޕޯޓްކުރުމާ ގޮތް މިހާރު ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ގޮތުގައި ތިއްބެވި ބޯޑުމެންބަރުން މިހާރުވެސް ފަހިވާނެ ގޮތަކަށް މި ދެމިނެގި ޕެންޝަނުގެ ހަރުދަނާ ގޮތް އިނގޭތޯ. އެކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް ސިވިލް ސަރވިސްއާއި ޕެންޝަން ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމައިލެވޭނީ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ ނާއިބު ރައީސް ވިދާޅުވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީވެސް ހަމަ ޝަރަފުވެރިކަމާ އެކުގައި ހަމަ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އުޅުއްވުން. ސިވިލް ސަރވިސްގައި ޚިދުމަތުގައި ވެސް ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ޕެންޝަނެއް ދިނަކަމަށް މި އެންމެނަށް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ މާލީ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތެއް މި ކުރަނީ. ވަރަށް ބޮޑު ބޭނުމެއް މި އިންނަނީ. ބައެއް ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެން 80000 ވެސް. އަނެއްބައި ފަރާތްތަކަށް 70. އަނެއްބައި ފަރާތް 50 ހާސް ވެސް ލިބިގެން. އަނެއް ބަޔަކަށް އެންމެ 6000 ރުފިޔާ، 5000 ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، އެކަކަށް ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތުތަކެއް އެބަހުރި ޕެންޝަނުގައި އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން ފުރުޞަތު އަރުވަން.

<u>ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އަޅުގަނޑު ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ޕެންޝަން އޮފީހުން ބައެއްކަހަލަ ކަންތައްތައް. ދެން އުޅުނުގެ ބޭފުޅުން މި ދެ ޕެންޝަނުގެ ތެރޭ ސަރުކާރުން ޕެންޝަން އޮފީހަށް ދޭތޯ؟

<u>ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތާ ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! ކޮންމެ މަހަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޚަރަދު ދުރާލައި ސަރުކާރުން އެ ޚަރަދު ލިބޭނީމަ އިނގޭތޯ. އުސޫލުތަކުގެ ގޮތުން ހަމައެކަނި އެ ޚަރަދާއެއް ނޫން. އެހެނިހެން ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ދެވޭ ޚަރަދާއި ވެސް ކޮންމެ މަހަކު އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވޭނެ މިނިސްޓްރީއަށް ބަޖެޓާގެން ޚަރަދު ރިޕޯޓުން ދުރާކަ ޚަރަދު.

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވާ ޖަވާބު ޕެންޝަނުގެ ވާހަކަ. ސިވިލް ސަރވިސްއަށް އެ ލިބޭ އެއްކޮށްގެ ވާހަކައެއް ނޫން. ދައުލަތުގެ ހަމަ ރަނގަޅު ބޮޑެތި މުއައްސަސާތަކުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާފައި އައިސްފައި ހަމަ އެއަރޕޯޓު މާބޮޑު މުސާރަ ލިބޭ ވަޒީފާތަކުގައި އުޅޭ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެކަ ލިބޭ އެ ޚަރަދު. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހަމަ ލިބޭ. 20 އަހަރު ވަނީ ލިބޭތޯ. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ރަށްޓެހި ހަމަ ރަނގަޅު ސަރުކާރުއެއް މި ލިބޭނީ. އެކަމަކު ހަމަ އެގޮތަށް އެކަމު ބޭފުޅުންނަށް އެކަ ލިބޭ އެ ޚަރަދު. އެ ޚަރަދާއި އެ ޖަމާ އަދާކުރާއިރުގައި ލިބެންޖެހޭނެ އެއްކޮށް ނޫނޭ އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ. އެ ޖަމާ ނުލިބިދާ އަނބަކާ ދޯންވި. އެއީ މައްސަލައެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އެ އުސޫލު ގެންނަން އެބަޖެހޭ. ދެން މިގައި އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނީ މިސާލަކަށް ސިވިލް ސަރވިސްގައި އެބައޮޅޭ، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ވަރަށް ބައިވަރު ޝަހާދާ އާދޭ ތިމަންނައަށް ލިބޭ އެހަލާނސާ، މިއާދު މިޔާއަށް މިއާއަށް. އެހެންވީމާ، ތިމަންނައަށް ލިބޭނީ 5000 ރުފިޔާއޭ ނޫނީ 6000 ރުފިޔާއޭ. މިއާދު ޕެންޝަނަށް ޖަމާކުރި ބޭނުން ފުއްދުމަށް ބަލައި އިންސާފާއަށް ދުވާ އެއްކޮށް. ދައުލަތުގެ މަޖި މަގާމެއްގައި އުޅުނީމަ އޮނަރައް 30 އަހަރު، 40 އަހަރު ދިވެއި، ސިވިލް ސަރވިސްގައި ވަޒީފާ އަދާކުރި މީހާއަށް 5000، 6000 ރުފިޔާ ލިބުނީމަ އޭގެ ބޭނުމެއް އޮވޭތޯ ނުފުދޭ. މަގާމުގައި އުޅުން އިތުރު މަޖި މީހާއަށް އޮންނާނީ ގިނައިން ވާދި ދުވަހުވެ. އަދި އޭނާގެ ބޭނުންތަށް ވެސް ބޮޑަށް ފުއްދިފައި އޮންނާނީ. އޭނާއަށް ހުރިހާ ކަމެއް ޝާއިވަރު ވެސް ކުރުވިދާނީ އޭނާގެ އުޅުމަށް ފަރުއްދާރުވެ ގައި އެ ކަންކަން ކުރަން. އެހެންވީމާ، ޕެންޝަން އެބަޖެހޭ މިންގަނޑުތަކެއް އެކަށައަޅަން. މިސާލަކަށް މިހާރުވެސް ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި 10000 ރުފިޔާ ލިބޭނީ. އޭގެ އިތުރަށް ފޯސްތިރަވެ ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ނުލިބޭ 15000 ރުފިޔާ. އެބަޖެހޭ އެކަށައަޅަން. 40 އަހަރު، 50 އަހަރު އެކަ ލިބޭ ޕެންޝަނަށް ބަޔަކު ބޭފުޅުންނަށް. އެހެންވީމާ، ޖަމާކުރި ބޭނުމެއް ފުއްދައި ނޫ އެއްކޮށް ތަފާތު ރީތި ގޮތެއްގައި ބަދަލުވުމެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، ޕެންޝަން ގާނޫނަށް މި ކުރިއަށް ގެންނަން އެބަޖެހޭ. ދެން ރިޓަޔަރުކުރާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެކަ ލިބޭ 1 މިލިއަން، ދޭތި މިލިއަން، އެއްބައި ބޭފުޅުންނަށް އެކަ ލިބޭ 50000 ރުފިޔާ ވެސް. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށަކަށް ދެވިގެންދާ ނުވާނެ. އެ ބޭފުޅުން ޖޯބުގައި އުޅުއްވި ގަޑީގައި އެ ކުރި ޚިދުމަތަށް ދިނާ ބޮޑު މުސާރަ ވެސް. އެކަމަކު ރިޓަޔަރކޮށްފައިވާއިރުގައި ހަމަ ނިކަމެތި

މިހާރަށް ވެސް ހަމަ އާންމުގެ ޒަރޫރީ ބޭނުން ފުދޭވަރުގެ ޕެންޝަނަކާ ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެކޭޖެއް އާސަރަށް ވެސް ލިބެންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، މިއީ ބެލެންސްވާން އޮންނަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން ކުރެވޭނީ އެ ބެލެންސް ކުރުމުގެ ހިތްވަރު ހުރެގެން. ބޭސް މުސާރަ ލިބި، ބޭސިކް ޕެންޝަން ލިބޭ ބޭފުޅުންނާ ބާރާއި ނުފޫޒު ހުރި ބޭފުޅުން. އެ ނުފޫޒު އަންގާނެ މީގެތެރެއަށް. މިސާލަކަށް، މި ބޭފުޅުންގެ މަންސަބުން ބޭނުން މަޖިލީހުގެ ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެކޭޖް އަޅުގަނޑުމެން ހަދައިގެން މި އުޅެނީ. ޕެންޝަން ގާނޫނުގެ ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެން ހިފިގެން މި އުޅެނީ ޓެކްސްޕޭޔަރުގެ ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެކޭޖް. ޕޮލިސް، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ކަރަޕްޝަން. މި ތަންތަނަކީ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑެތި މި ޕެކޭޖް ހަދައިގެން މި ކަންކަން ވަޑުންގާ ތަން. ކަސްޓަމްސް. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ އެއްޗެއް އަންނަނީ ޖެހިގެން އެއް އަމްބްރެލާއެއްގެ ދަށުން. އައިސްފައި މި ހުރިހާ ގާނޫނުގައި މިހިރަ ބާ، ޕެންޝަނާ ބާރު ބަޔަކަށް އޮވިފައި ޕެންޝަން ގާނޫނަށް މި އެއްކޮށް އަންނަންޖެހޭނީ. އޭގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މައްސަލަތައް ނުކުމެ ވަކި މުއައްސަސާތަކަށް އެގްރީމެންޓްގެން ޕެންޝަން ގާނޫނުން އެކަން ކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް. އެހެންނޫނީ މި އޮވަރލެޕް ވުމުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުހުއްޓޭނެ. އެކަން އެބަޖެހޭ ހުއްޓުވަން. އެއީ އޮޕްޝަނެއް ވާނީ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު އަދި އިތުރަށް ހަމަ އެއް ސުވާލުކޮށްލާނަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑު ރިޓަޔަރމަންޓާ އަޅުގަނޑަށް އެ ދެ ފައިސާ އެ ކަނޑަނީ އަޅުގަނޑުގެ ރިޓަޔަރމަންޓް ފަންޑުންތޯ؟ ސުވާލީ.

<u>ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުވާލާ ޖަހީދު ވާހަކަދައްކަވަމުން:</u>

މިހާރު ރިޓަޔަރވާއިރު ދައުލަތުން މި ދޭ ފައިސާ ބެނިފިޓުގެ ޓޮޕްއަޕް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ދޭ އެއްކޮށް ދަނީތޯ؟ ދެން 65 އަހަރުވީމާ ރިޓަޔަރމަންޓް ފަންޑުގައި ހުންނަ ފައިސާ ދޫކުރަން ފަށާނީ. މިހާރު މި ސިވިލްސަރވިސްގައި މި ވާ ގޮތަކީ ދެ ޕެންޝަނެއް ދިނުމަށް 65 އަހަރުވީމާ. އެއީ ހުރިހާ އަހަރުތަކަކު ޚިދުމަތްކުރުމަށްފަހު މި ދޭ ފައިސާގެ ބެނިފިޓް އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ ދައުލަތުން ކޮންމެ މަހަކު މި ދޭ ފައިސާ. އެއީ ހަމަ އުޅުއްވި ދުވަސް އެއްކޮށް. ދެން، އޭގެ އިތުރުން 65 އަހަރު ވީމާ މިހާރު ވަޒީފާގައި އުޅުއްވާ ކޮންޓްރިބިއުޓް ކުރައްވަމުންދާ ފައިސާ ޖަމާވެފައި ދެއްތޯ؟ އެ ފައިސާ ހަމަ އަމިއްލަ ވެސް ލިބެން ފަށައިގެން.

<u>ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދައްކަވަމުން:</u>

އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ލިބޭ އެއްކޮށްގެ އިތުރަށް އަނެއްކާ ވެސް؟ ދިވެސް އިޖު ނޯޓް ފުރައި.

<u>ޔުނިސެފުން އޯފިހުގެ ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ، ސުޒާނާ ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! އިޓް އިޒް ނޮޓް ފައަރ. ދިސް އިޒް ވަޓް ވީ އާރ ސްޓޭންޑިންގ ދުރެއްތޯ؟ އިކުއިޓީއެއް ނޯބޮޑީ މިހާރު ބަޔަކު ބިޒްނަސަސް ހަވަ ވަރކް ޓުގެދަރު؛ އަދި ހަވަ ދިވެލޮޕް ޕްރޮގްރެސިވް ކަރެކްޓަރ އެބަ ލިބޭ ރަށްސަވާއެއް ފުރޮ. އެއްނިމުން، އެ ގުޅުއްޖަވާ ރިޕަބްލިކާ އިރު ބަޔައް ގާރޑިއަން ހުރި ޓެރަރ އެބަ ލިބޭ ރަށްސަވާއެއް. އެބަ ލިބޭ އެ އިންސްޓިޓިއުޝަނަލްގައިރަން ވަހަން ދަލަ ފަހިސާއެއް. އަދި އެގެ އިޝްރާން 65 އަހަރުވުމުން ޔުނިސެފުން ގާތުގެ ކޮންޓްރިބިއުޝަން ސަޕޯޓުގެ ދަރުން މި ލިބޭ ފަހިސާ. އެއްނިމުން، ޖިން ބައިކަރަ އެބަ އާދެ. މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ފަސް ކަފިއުޝެޓިވް ފައި މި ހުންނަނީ ސަރވިސް ޕްރިއަޖެކްޓިއެ މުސާރައަކާ ބަސްކޯސްފައި. އެއްނިމުމަކީ، އެއް ބޫރަކަށް ޖިން ފަހަރު ހަމަ މި ކަޑިއްޕަތުވަރިން އެ ބޫޓުގެ ސަރވިސް. ކޯސްފައި މި ފައިސާ ދެކުން މި ދަރީ އިންސާފް.

<u>ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

މިސާލަކަށް މި ބަޖެޓުން އެގްރިމަންޓް 10000، އާއި މިސާލަކަށް ދަރި އުމުރުގެ މީހުންނަށް ލިބިލައްވާ 5000 ޔުރަސް އެނަދަރު 5000 އާއި. 10000 އާއި އެންމެ ދަރުކާރު ޔުނިސެފުން ދެވޭން ވަރު. 15000 އާއި އެންމެ ބޮޑަށް ޔުނިސެފުން ދެވޭން ވަރު؟ މިހަރަކު މިންގަނޑެއްގެ ކަނޑައަޅާފައި ނުޖެހޭނެ ޔުނިސެފުން ދިނުމުގައި؟ މިއީ ރެގިއުލޭޝަނުގައި ކޮށްގަނޑު ރިޕަބްލިކާ ބަޔައް ބަޖެޓުން އެބަ ނަންގަވާ ފުރަ ފުރާޓު. އާންމަން ލިބޭ ފުރޮ ކަނަ، ޔަސްޓަރުގަސް ހާދިން ހަމަހިނަ ހާދިން ހަމަ ކުރި ގޮތަށް ރިޕަބްލިކުގެ ބަސްބަރުއެއް ވައިގެ ފުއަދުދާނުވަރަކަށް ދަރުމަތު ރިޕަބްލިކްގެ ގޮތުގަ ހުރިން އާދައާ ހަ ގޮތަށް ވައިގެ އެއްވަރަކަށް. މިކަން އެއްފަހަރު ކަތަރާން ނަހީ އަދިގަނޑު ސަރކާރުގެ ޕޮލިސީއެއްކަމަށް. އެއްބަރުސަރަކާރަށް ނުވަތަ އިންސާފެއް. މިއީ އަޅުއަޅުން ބޮޑަށް ހަމަ އަދިގަނޑު ކަނޑައެޅުމަށް މި އިންސާފު ހަމަ މި ފުއްދުމަށް.

<u>ޔުނިސެފުން އޯފިހުގެ ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޒާނާ ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! މި ގޮތުން ހިއުމަނިޓޭރިއަން ވަލަނަރަބިލިޓީ އިރު ކޮންޓްރިބިއުޝަން ކުރުވޭނެ އެ އަންނާނީ ދެއްތޯ؟ އެއްނިމުން، މިއަދު ދަރުމަ ވާހަކަދެއްކެވި ބޮޑު މުސާރަ ލިބޭ ބަޖެޓުން، ވަރި މުސާރައެއް ލިބިލައްވާ ކަމަށް ވަރަށް ކޮންޓްރިބިއުޝަން ފަސް ބޮޑުވާނެ. އެ ބަޖެޓުންގެ ޖަމާކުރުވޭނެ ހުނަރަ އަދަދު، ސްޓޭބަލްކުރުވޭނެ ހުނަރަ އަދަދު ބޮޑުވާނެ. އެއާ ގުޅިގެން ހަމަ އެއް މުސާރައިގެ ޕަސެންޓޭޖެއް މި

ދޭނީ. ދެން ޕެންޝަން ދިނުމުގައި މި ބަލާ، އިންޓަރނޭޝަނަލީ ވެސް މި ބަލަ ކަންތައްތަކަކީ ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދު ދަށް ނުވުން. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލީ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިނިމަމް ޕޭއަކީ ވަކިވަރެއް ގޮތުގައި މި އޮންނަނީ ކަނޑައަޅާފައި ދެއްތޯ؟ މިނިމަމް ޕޭއަކަށްވުރެ ބޮޑުކޮށް، ކޮންމެހެން 65 އަހަރުވީމައެއް ޕެންޝަން ދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް ކަމަށް ނުވެވެސްތާން. ބޭސިކަލީ އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ އެ ބަލަން. އެއީ މިގައި މި ވާގޮތަކީ މިހާރު ވަޒީފާއަދާކުރަމުންދާ އިރު ދިރިއުޅުމަށް ކުރަންޖެހޭ ހަރަދުތަކެއް އިތުރުވާނެ. ދެން ދުވަސްވެ ވަޒީފާއިން ރިޓަޔަރކުރާއިރުގައި އެ ކުރަންޖެހޭ ހަރަދުތައް ކުޑަވެގެންދާނެ. މިހެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ އިރު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މި ސޯޝަލް ސެކިއުރިޓީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އެއް ތަނބު ޕެންޝަނަކީ. ދެން ހަމަ އެއާ ގުޅިގެން ދެން ހުންނަ ތަނބުތައް ވެސް އެބަޖެހޭ ކުރިއަރާއިރުގައި އެ ޑިސެބިލިޓީ ޕްރޮޓެކްޝަން. އޭގެތެރޭގައި މެޓާނިޓީ ބެނިފިޓް، ހެލްތު ބެނިފިޓް. މިހާރު ރިޓަޔާޑްގެ ސޯޝަލް ޕެންޝަން ބަލާފައިވާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ބޮޑު ޚަރަދެއް މި ދަނީ ހެލްތަށް ދަން. އެހެންވެއްޖެއްޔާ މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިފައި ހުންނަ ހާލަތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަޒީފާއަދާކުރި އިރު މި ލިބޭ މުސާރައިގެ 60% ރިޕްލޭސްމަންޓްރޭޓެއްގެން ހަމަ ރިޓަޔާޑް އަބަދުވެރި ދިރިއުޅުމެއް އުޅެވޭނެ ކަމަށް މި އޮންނަނީ އިނގޭތޯ، މި ބޭސިކަލީ އަޅުގަނޑުމެން މި ފާހަގަކުރަނީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބޭގެޖް މި އޮންނަ ގޮތަކީ. އިންޓަރނޭޝަނަލީ ވެސް އެއީ މި ޕްރެކްޓިސް ކުރާ ގޮތަކީ. ހަމަ މުސާރައިގައި މިހެން ރިޓަޔަރވުމުން ނުލިބޭ އިންޓަރނޭޝަނަލީ ވެސް. އެއީ ހަމަ ކުރާ އިރު ކޮންމެވެސްވަރަކަށްގެ ޑިކްލަރޭޝަނެއް އަންނާނެ. ދެންމެ މި ފިލާސޮފީން މިހާރު މި ވާގޮތަކީ މުސާރަ ދިނުމައި ބަހަނދު ގެއި ބައިސިއްބަނީ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ދައުލަތަކަށް އާދެން ނުލިބޭ އެއްވެސް ތުއިކަމެއް. ހަދިޔާގޮތުގައި ހަމަ މުސާރަ ވަރަށް ގިނަ ބަޖެޓުން އެބަ ނަންގަވާ މި ޖީޑީޕީއިން ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުން. ނަންގަވާފައި ގޮތުގައި ތިއްބަވައި ޓްރާންސްފާ އިތުރު ވަޒީފާތަކަށް މި ވަޒީފާގެ ނަންގަވާ ވަކިތަނަކަށް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ބައްލަވާލަންޖެހޭ ގޮތްތަކެއް.

<u>ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ވިދާޅުވެއްޖެ ރިޓަޔަރކުރިމާ އެ ބޭފުޅަކު ހުރި ހާލަތަށްވުރެ ދަށް ހާލަތަކަށް ނުދިއުމުގެ ބޭނުމަކީ. ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފަކަށް 6000 ރުފިޔާ ލިބޭނަމަ އެ ދިޔައީ ދަށް ހާލަތަކަށް ނުންނާނެ ކިހިނެއް ހުރި ހާލަތަށްވުރެ؟ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ދިހަ ވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާ، ބާރަ ވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާ މުސާރައަކަށް ލިބޭ ބޭފުޅަކު ރިޓަޔަރކުރުމުގަ އެކަމަނަށް މި ލިބެނީ ޕެންޝަނަށް ލިބޭ ފަރީމާތާ ޕްރޮފެސް އޮތީތޯ ލިބޭ 5000 ރުފިޔާ ވިޔާ އިން ޓޯޓަލް 6000 ރުފިޔާއޭ. އޭނަގެ ހާލަތު ދަށްވީ ނުންނާނެ އެއީ؟

<u>ޕެންޝަން ޤާނޫނުގެ ބިލު އަށްގެނަވާ ޤާނޫނީ ސުވާލާ ބެހޭ ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ބޭސްފާނީ ކޮންޓްރިބިއުޝަނަށް ދެއްކޭ؟ މިހާރު އެ ކޮންޓްރިބިއުޓް ކުރައްވާފައި ސިވިލް ސަރވިސްގައި އުޖޫރަވެރިއާ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ އެ ރިޓަޔަރސް ކުރައްވާނެ 60% އާ ހަމައަށް. މިހާރު ދެން މި ފާހަގަ މިހެން ދެކެވިމުންދާ އިރު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ޕެންޝަން ނިޒާމު، ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ ނިޒާމެއް ފުރި ޗެކްޕޮއިންޓްތަކުން މި އަންނަނީ އެޑިޝަނަލް 30 އިންސެންޓިވް ކޮންޓްރިބިއުޝަނެއް ފަހު. އާދަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބާގަޅު މި ރިޕޯ ފާނީ. އެ ރިޓަޔަރމަންޓް ކޮޅު ރިޕޯ ފާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ބަޔަކަށް އެޕޭގެ އިންޓަރެސްޓު އެޕޮއިންޓްމަންޓްސްއެއް ހަދަން. އެގޮތުން ބަޖެޓުގައި ކުރިއަށް ވެސް އެކައުންޓު ރަޖިސްޓަރު ވެސް ދޮވެނީ. އެހެންވީމާ، އެކައުންޓު ރަޖިސްޓަރ ތިބޭނެ ހުރި ކަމުގައި ވަންޏާމުން އެ ރިޓަޔަރމަންޓް ވަގުތުނޑީ. އެކަމަކު ރިޓަޔަރމަންޓް ޚަރަދު ދޫނީ ރިޓަޔަރމަންޓް ބާގޮތް ފުރި މެޗުއަރ، ޕެންޝަން ސެކިއުރިޓީ މި މެޗުއަރ ވަނީ 30 އިންސެންޓިވް ކޮންޓްރިބިއުޝަނަށް ފަހު. އާދެ މާނައަކީ އެކިއުމިއުލޭޓް 30 އިންސެންޓިވް ކޮންޓްރިބިއުޝަނުގެ އާދޭ ރިޓަޔަރމަންޓް އެ އިންޓަރެސްޓް އަމަލުކަން ޖެހޭ، އާދަ ރިޓާރން އައިޑިއަލީގައި ރިޓަޔަރމަންޓް ކުރަމުންދާ އާމަނީ، ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވީ ކޮންޓްރިބިއުޝަނުގެ މުސާރައެއްގެ 60%. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފާހަގަކޮށްލީ ހަމަ ކުރިއަށް އޮތް ޗާނސްގައި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ފާހަގަކޮށް ދެކެވޭ އިތުރު މިއާ ޖެހިކަމުގެ ގޮތުން ނުހޮވި ކަމުގައި ވިދާޅު ވަރަން ގިނައިން އެބަ ފެނޭ ކޮންޓްރިބިއުޝަން ކުރާ މުސާރަ ކުޖާ ކުރާ ވަން. އެއީ ސެލެރީގެ، ފުރި ބޭނުން ހުރި ސެލެރީގެ ބަޔެއް ދަރާޖަވެގެން ފެއްސާ ދެން 50% އަދި ވެސް އެބަ ކޮންޓްރިބިއުޓް. ނޫނީ ހަމަ 20% ވެސް އެބަ ހުރި ޖެހޭފައިރާސްތާގައި މި ޕެންޝަނަށް ސެލަރީ ކަމަށް. އެހެންކަމުގައި ވަންޏާމު އަޅުއްކާ ވެސް މި ފާހަގަ ދެކެވިއްޖެހޭ މިގޮތް ދެވިފައި ވަރުން. އެއީ ބަޖެޓްގައި މި ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ ސެލަރީއާ ވަން ޖެ ކޮމްޕެންސޭޝަން ތަންދޭ ޕެންޝަނަށް ލިބޭއިރުގައި. އެހެންވީމާ، އެ ސެލަރީ އަޅުގަނޑުމެން މި ގޮންޑުބަހަކަން އިންވެސްޓްމަންޓް އިތުރު އެބަ ފާހަގަ ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ޚިޔާލުކުރަން. ބާކީ ހެވެގެ އެބިލިސްޓް ކޮންމެވެސް ޕެކޭޖެއް އިންސެންޓިވަށް ކޮންޓްރިބިއުޓް ކުރާ އިތުރު.

<u>ހިތަދޫދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ގަބޫލުކުރަންތޯ...

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

އަޖެންޑާ ދެން...

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ އެންމެ ފުރަތަ ސުވާލު. މި ނިޒާމު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިސާ ހޫސްޓްކުރުވުމުގާ ކަމަށް ގަބޫލުކުރައްވަންތޯ؟ އެހެންވެއްޖެއްޔާ ކަރިޝްއްތޯ 30 އިއަރސެއިން އަޅުގަނޑުމެން މި އަރައި ހަމަކުރާނީ. ބާރު ހުރި ފަރާތްތަކަކުން ބޭގި އަދަދު ގާނޫނު ހަދައިގެން ނަގަމުން އެ ދަނީ. އެ ބާރުޖެން ވިޔަގައި މި ތަނަށް ޓްރާވާފައި ހުންނަ ގާނޫނުތައް ސިޔާސީ ބޭނުމުގައި އެ ގާނޫނުތައް ހުރި ގޮތަށް ޓްރާސްވެގެން އެ އަދަދުތައް ލިބުމުން އެ ދަނީ. އެހެންވީމާ، ހަމަޖެހޭ މިންގަނޑުއެގައި އާޓި ބާއްވިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެން 30 އަހަރު ފަހުން ވެސް ރިޔަލްޓީ ނެރެވޭނީ. އެހެންވީމާ، އެއާ ދިމާލަށް އަޅުގަނޑުމެން އެޅެޔަ ދާން. ޓެސްޓްވެގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން ކުރެވޭނީ.

ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޒާނާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

މި ނިޒާމުގެ ދުރުން މިސާ ދުރުޖަ ކުރެވިދާނެ. ނިޒާމުގެ ބޭނުން އިސްކުރު ނިޒާމުތަކެއް، މުޅިން ތަފާތު ދެ އެއްޗެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދަކުވަނީ. ޕެންޝަން ނިޒާމަށްވުރެން ބޮޑަށް، މީގެ ބޭނުން ކުރުވާ ހަރަދުތަކުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހެނީ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޖީ. ޝަފީޤު.

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޙްތަރަމް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ޕެންޝަން އޮފީހުން ފޯރުވާފައި މި އިން ޑޭޓާގައި މީގެ އެންމެ ބޮޑަށް މި ފާހަގަކޮށްފައި މި އިންނަނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރު، ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ވިދާޅުވިހެން ކޮމްޕެއަރކޮށްފައި މި އިނީ ސިވިލް ސަރވިސްގެ ޖެނެރަލް ޕޯސްޓުގެ ރިޓަޔަރމަންޓުގެ ލިބޭނެ އަދަދުތަކާއި، ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޖުޑީޝަލްސް މަގާމު އެއް އަހަރު އަދާކުރިމަ ލިބޭނެ، ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ނޫނިއްޔާ އަދި ބޭނުންފުޅެއް ގޮތުގައި ލިބޭނެ އަދަދުގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކޮމިޝަނަރުންނާއި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޯރުވާފައި. ދެން އާގެ މި ބެންޗްމާކް ވިއްޔާ ޖެނެރަލް ޕޯސްޓަށް 40 އަހަރު މަސައްކަތްކޮށްފައި ރިޓަޔަރމަންޓުގައި އެއްފަހަރާ މި ލިބޭނީ ދެ ފަސްލަކަ ހަތްދިހަ ހާސް ރުފިޔާ ކަމަށް މި ބުނަނީ. އެކަމަކު، ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލްއާ ނޫނިއްޔާމު އެ މަގާމު

އެއް އަހަރު ކުރިންކޮށްފައި އިސްތިއުމާލު ދިނީމަ ނޫނީ ރިޒަރވްކުރީމަ 1.4 މިލިއަން ޑޮލަރާއި އަދި ދުވި އުޅުނަސް 26 ހާސް ޑޮލަރުގެ މުސާރައެއް. ދެން މިއީ މިގޮތައް ހުރި ތަފާތު ދައުރާއިރުން އެ ބަޖެޓުން މިތި ޚަރަދުވާފައި އިން ފޮރުކުރެވިފައި. ދެން ފޮރުކުރެވިފައި އެބައިން އުނަގަނޑު ސިވިލް ސަރވިސް ފެސް ގާނޫނުން ބޭރުން މި ކަންތައް ކުރާކަމަށް. އެ ބަޖެޓުގެ ގާނޫނު ބަޔަކުޅައި ވަޒީފާތަކުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ގާނޫނުން ބޭރުން މިހާރަށް ރިޒަރވްކުރަނީ ޕެންޝަން ދޭ ކަމަށް އެބަ ބޭނުމީ މި ޕޮލިސީގައި. ދެން އެއްއެއް ނޫން މަސްސަލައެއް. އެއްކަލަ މިބާރުތަށް މި ބަޔާކުރުން އަލުގައިސްޓޭން ސަރުކާރުން ޕެންޝަން އޮފީހުން މި ފުރަބަޖެޓުކުރުން ކަނޑައަޅާ. އަލުގައިސްޓޭން އެސެސްމެންޓް ފަސް ބައިސް ރަސްމީކަމުން ދޭ އެއްކަލަ ފިންކްރަގެ ކަމަށްވާ ނޫން. އެހެންވީމާ، އަލުގައިސްޓ ފަސް ދަލީން ހަމަލު ސްޓޭޓުގެ ކަރިކަމްޕ ބަޖަރަސް. މިހާރު އަސާސީ ޕެންޝަން ދެއީ ހަމަ އެހެން ޕެންޝަނެއް ޕޭމަންޓް ހަމަ ޖީޑީޕީގެ ޕަސެންޓެއް ދިނީ؟

ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ޗެކް އެގްރީމެންޓު އޮފީސަރ ސުޕަރވިޝަން ޢަމަލު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ސްކޮލަރޝިޕް. ނޫން، އަސާސީ ޕެންޝަނާއި ޕެންޝަން ޖޮއިންޓްކުރާނީ އެއްކަލަ. އޭގެ މާނައަކީ ޕެންޝަން ގޮތުގައި ލިބޭ ފައިސާއަށް ބަލާފައި އަސާސީ ޕެންޝަން ކަޑައިގަންޖެހޭ ކުރެވޭގޮތުގައި. މިގޮތަށް ދައުލަތުން ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ފައިސާއެއް ލިބޭ ކަމަށް ވަކިޖާ ކޮބައި ހަނދާނީ ފައިސާ ޖޮއިންޓްކުރާތީ. އެއީ ދައުލަތުން ލިބޭ އެއްކަލަ 5000 ރ ހަމައަށް ލިބޭ ކަމުގައި ވަކިހާލު އަސާސީ ޕެންޝަނެއް ނުލިބޭނެ. ދެން އެމް.އާރް.ޕީ.އެސް ނޫނީ މި ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ ޕެންޝަން ސްކީމުން ލިބޭ އެއްކަލަ 50% ޖޮއިންޓްކުރާނީ. އޭގެ މާނައަކީ ކޮންޓްރިބިއުޓަރީކޮށްފައި ހުރި އަދަދުން ލިބޭ ފައިސާއިން އެ ވަގުތަކު ޖެހޭ އަދަދުގެ 50% ކަނޑާލެވޭނެ އަސާސީ ޕެންޝަނުން. ދެން މިގޮތައް ޤާނޫނު ރިޢާޔަތް ފެށި އެބަ އޮތް. ބަޖެޓުގައި ފުރަބައިތިން ޕެންޝަން ގާނޫނު އެކްޗުއަލީޔާއި ދައުލަތުން މި ލިބޭ ޕެންޝަން ލިބޭނެ ކަމަކަށް ބަލައިގެން ނޫނީތާ ދައުލަތް އޮންނާނީ؟ ދެން އެކަމަކު، އެއްކަމަކު ދައުލަތުން ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ކުރިންޖެހޭ ހަރަދު ކުޖޭކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އެއީ އަސާސީ ޕެންޝަނާއި ބަޖެޓުގައި މި ފޮރިސާއަށް ނޫނީ ވަރަށް ކުޖާވާކަމަށް އެއްކަލަ. އެއީ އަލުގައިސްޓޭން އެއްކަމަށް ކޮންމެ މިހާރު ފިއްސެ ވަރޭހާއި އޮތް އެތަ، ފުރަބައިވެ ސްކީމްބަރުގައި މިހިސާ ކޮންމެ ތިރިސްގައި މިހަސް ވަރޭހާ އަލަތުކަ އިތު ކޮންޓްރިބިއުޓަރީ ކަމަކަށް ވަކިޖާގެ ބާކީއަށް އެބަ ލިބޭ އެ ކޮންޓްރިބިއުޓަރޝަނުގެ ގޮތުގައި އަސަސަސްޖާގެ އެއްކަމަށް އަސާސީ ޕެންޝަން ކުޖާވަމުންދާނީ ޖޮއިންޓް ކުރީމަ. އެއީ މި ހިސާބު ފޯމިއުލާއަކީ މިގޮތައް. އެހެންވީމަ، ދައުލަތުން އެ ކުރިންޖެހޭ ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި މި

އަންފަންޑެޑް ލައިބިލިޓީ ކުރެވުމަށް އެއް ކަންތައް މީގައި މި އަހަރު. އެއީ ކުރިއަށް އޮތްތާނގައި އުޅުނުން ދިމާވާ މިހެން ދިގުމުއްދަތަކަށް މި ސަސްޓެއިނަބަލް ނުވާނެތީވެ.

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރު، އެއީ ވަރަށް ގިނަ ބައެއްގެ ކުރީ ސުވާލެއް ބަޖެޓުގައި. ދައުލަތުން މިހާރު އެ ބައެއްގެ ކޮންޓްރިބިއުޝަނުން ރޭޓު 5000 ރުފިޔާ ލިބޭތީ، ދައުލަތުން ދޭ 5000 ރުފިޔާ ޕެންޝަނާ މެޗިންގްކޮންޓްރިބިއުޝަން ނުލިބޭނެ. ބަޖެޓުގައި އާދައި އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ހަމަ ޤާނޫނުގައި އެބައިން ކަންނޭނގެ. އެއީ އެ ބަޖެޓުން ކޮންޓްރިބިއުޓްކުރާ، އެއްބައިވަންތަކަން އެބަ ލިބޭ ކޮންޓްރިބިއުޝަން ނުލިބެނީސް 5000. އެހެންވީމާ، އާދައިގެ މި ލިބޭނީ ހަމައެކަނި އާނަ ކޮންޓްރިބިއުޝަނެވެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވާ އާދައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ބަލަންޖެހޭނެ. މިއީ ވަރަށް، އަޅުގަނޑު ވެސް ކޮމިޓްމަންޓުގައި އުޅުން ހިތު ވަރަށް ގިނަ ހަމަ މީހުން ކުރި ސުވާލެއް، ޕެންޝަން ފަންޑުން އެ 5000 ނުލިބޭނީ. އެއީ ދައުލަތުން ދޭ 5000 ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ޕޮލިސީތަކެއް ހަމަ ދިވެހި ރައްޔިތުން ފައިސާއެއް މި ދެއްކޭ 5 ހާސް ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، އެއީ ތަޢާރުފު ކުރުމުގެ ވަރަކުން ބައެއް ބަޖެޓުން ނަންގަވާ އެއް ކަންތައް. ދެން ބޮޑެތިކޮން ބަޔާ އިތުރު އަސްލު ރައްކާގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވޭ ޕެންޝަން އެއީ އެއްބަޔަ. އެއާއެކުގައި ޝަރުޠަކީ އިންޝުއަރެންސް ކޮންޓްރިބިއުޝަނާ އަޅުގަނޑަށް ހީވޭ، ދެން ޕެންޝަން ޕޮލިސީ މި ބޭސް އާސަސްތަކާ ކަމަށް ސިސްޓަމުގެ ކޮންޓްރިބިއުޝަން އެ ޑިސްކަވަރީ ކޮންޓްރިބިއުޝަން އާދަ 2000، ރައިސް، އުމުރު ފުރަހަމަވާ ޕްރީކޮށްދޭ ޕޮލިސީގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވޭ އެ ގާނޫނުތައް ހައި އިތުރު އެވާރަކަ ދެއްކި ކަންނޭނގެ. ދެން ދިނުމުގެ ކުރިއަށްވާވައި ހުރި ޒަޢާމަތުކާގެ ޕޮލިސީގައި ޕެންޝަން ޕޮލިސީގައި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ގިނަ، މިހާރު ރައްކާގައި ވެސް ޕެންޝަން ޕޮލިސީއަށް އެބަ އާދަ ހައްސިލުކުރުމަށް ކޮމިޓްމަންޓް އެ ނަން ނުލިބޭނެ. ހައްސިލުކުރަން އެބަ ނަގާ ކޮންޓްރިބިއުޝަން ޕްރޮޓެކްޝަން. ހައްޖަން ވެސް އެބަ ނަގާ. ބަޖެޓުގައި މިއަދު ޕެންޝަން ޕޮލިސީއަން ވަރަށް ގިނައިން، ސިސްޓަމުގައި ކަހަލަ، ދެން މިސާލަކަށް ސިސްޓަމުގައި ކަހަލަ ޒަޢާމަތުކާގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ފުރާވެފައި މި އިންސާފު 34% ވަރު އެ ބަޖެޓުން ނަންގަވާ އިތުރު ވެސް އެ ބަޖެޓުން އިންސާނީ ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް ކަވަރކޮށްފައި. ޖަވާން އުމުރުގައި ބޮޑަށް ހައްސިލުކުރަން އިސްކާނުކޮށްފައި، މުސްކުޅިވާ ދުވަސްވަރު ބޮޑަށް ހޯދަން އިސްކާނުކޮށްފައި، ދެން އެހެންނަމަވެސް އެބަހުރި. މިސާލަކަށް 65 އަހަރު ވީމާ، އާނގެ ފަސްޖެހުމަށް ހުރި 1 މިލިއަން ރުފިޔާއިން ޖާގަވެރިއެއް ނުވެސް އެއްޗަކާ ނުވެސް އިންނާނީ. މިހެންވެސް ބައިވަރު ކަންތައް އެ މީހާގެ ދިރިއުޅުމުގައި؛ އެއީ މިސާލަކަށް އެ ބަޖެޓުން ދައްކާވާ އެއް މިސާލަކީ 50 ނޫނީ 60 އަހަރުވީފައި

ހުރި މީހަކު އަދި 65 ނުވިއަސް އާސަރަށް ކުންސަލު ދެހުރި. ޕީއެކުރަންތޯ؟ އޭނަ އަތުގައި ނެތް ޖެހިސާބެއް ގެނުވާ ހެދެން. އެ ޕެންޝަން ޖެހިސާ ހުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެބަ އޮތްތޯ؟ އެހެންވީމާ، އެކަމަކު ހާލަތެއްގައި ރާއްޖޭގައި މިއަދަކު ނުވޭ އެ ކޮންޓްރިބިއުޓު ކުރުވުން. އެހެންވީމާ، ބޮޑެތި ރިޓާޔަރު އިބަހުއްޖޭ ބައިވެރި ކުރަންޖެހޭ. އެކަކަށް މަސައްކަތް ކުރާފަރާތް ޕެންޝަން އޮޕްޝަން ކުރަމުންދާތީއޭ؟

ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާޢާ ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުވެސް ތިޔަކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް އެޑްރެސްކުރުމުގެ ގޮތުން އަންނާން ހަމަ ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ އިސްލާހުތައް ޚާއްސަކޮށް ޕޯޓަބިލިޓީއާއި ގުޅޭގޮތުން އިނގޭތޯ. އޭގެތެރޭގައި މި ވިދާޅުވިހެން ބަދަލުކޮށް އިތުރަށް، ހައުސިންގ ބެނިފިޓް ނޫނީ ވޮލަންޓަރީ ކޮންޓްރިބިއުޝަންސް. އެކަމަށް ހަމަ، މިހާރު މި އަންނަ އެއްޗެ ބޭޒު ގްރީވަންސަޖާ ތިމަންނަމެންނަށް ޕެންޝަން ކޮންޓްރިބިއުޝަން ބަހައިދާނަންތޯ؟ ހަޤީޤަތުގައި 7% ކޮންޓްރިބިއުޝަން މި އިންނަނީ ހަމަ ވަކިވަކިއްގެ ރިޓަޔަރމަންޓްއަށް ހެދިން. އެހެންވީމާ، މީގެތެރެއިން ނަގައިދީ ކަމަށް ވަންޏާ ޕެންޝަނަކަށް ނުހުންނާނެ ފައިސާއެއް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެކަމަކު ރާއްޖޭގެ ހާލަތަށް ބަލާފައި ހަމަ ހައުސިންގއަށް އޮޕްޝަނެއް އޮތީ އެ ޕެންޝަން، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އިސްނަގައިގެން އަދި އެ ރިސަރޗްއާއި ކަނޑު އަޅުގަނޑުމެން މި ޕްރޮޕޯސަލްއެއް ބޭސިކަލީ ސަސްޓެއިނަބިލިޓީ އެކަމަކު އެ ފުރުސަތު ކޮންމެ ކަސްޓަމަރަކަށް އެކްސެސްކުރަން ހުޅުވައިލީ. ދެން އެވެސް ހަމަ އެބަ ދެއްކުނީ ބާރުވެސް. ދެން އާދައި ހައުސިންގ އޮޕްޝަނެއް ވަރަށް އާދައިގެ ބާރުވެސްކޮށްދީ ދެއްކެވި. މީގެ އިތުރަށް ހަމަ މި ވިދާޅުވި ކަހަލަ ކަންތައްތައް ރިޓާޔަރމަންޓް ބެނިފިޓް އިރުވެސް، ހައުސިންގ އަދި މި ބޭނުންވެސް ޕެންޝަން ގޮތަށް ކޮ އެޑްރެސްކުރުން ކުރެވޭ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ޕްރޮޕޯސަލް ކުރެވިފައި އިނގޭތޯ. އެކަމަކު ހަމަ މި ޕްރޮޕޯސަލާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދަން ބޭނުން.

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަޅުގަނޑު ސިވިލް ސަރވިސް ބަލާލަން. އާދެ! މި ބަލާލަން ޕެންޝަން އޮފީހުން ދައްކާފައި އޮތް ޗާޓުގައި އެއްބައިގައި މި އިންނަނީ، 2007 ވަނަ އަހަރު ތަޢާރަފުކުރި ސިވިލް ސަރވިސް ގަވާއިދުގައި ބެނިފިޓާ ރިޓަޔަރމަންޓް އިންޓައިޓަލްމަންޓް ބާތިލު ގަވާއިދު 13 މޭ 2009 ގައި ޢަމަލުކުރަން ފެށި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން ބަލައިގަނެވޭނެ އިންތިޒާމުކޮށް،

ސިވިލް ސަރވިސް ގާނޫނުގެ ދަށުން ވަގުތީ ގޮތުން ތަޢާރަފުކޮށްފައިވާ ރިޓަޔަރމަންޓް އިސްކީމް ދިނުމާ ބެހޭ އުސޫލު. އެހެންވީމާ، މި ބޭނުން އިންސާފެއް ކޮށްދޭން ކަމެއް ކުރާ ވާހަކަ މި ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތް. ދެން، އެއީ ގާނޫނަށް ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންވެސް ކުރަންޖެހޭ، ހަމަ ކުރާ ކޮންމެ ކަމަކީ ވެސް ގާނޫނީ އިދާރީ ތަރުތީބުން ކުރާ ކަންތައްތައް ގޮތުގައި ވާންޖެހޭ. ދެން ދައުލަތުގެ ބައެއް މުއައްސަސާތަކުގައި އެއްބަދަލު އަސާސީ ބަދަލުތަކެއް މިކަހަލަ އެކުއިޓީޝަންތައް އައުމަކާ މާކަ އެދުވިދެންވާ ކަމެއް ގޮތުގައި ސަރުކާރަށް. ދެން ހަމަ އެއާއިގާގައި އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ދަށުން އިންތިޚާބު ވާހަކަ ބަދަލުތަކެއް ހުރީ. މި ހަމަ ބޭނުންތަކުގެ އިސްލާހުކުރުން ހިމެނޭ. ދަރުމަވަންތަ ރޭގެ ޕްރިމިއަމްކަމުގައި ސަރުކާރުގެ ކޮމިޓީގެ ތަފާތު ބަޔަކުގެ ފަރާތުން ނުހިމެނޭ. މުވައްޒަފުން ވަޒީފާއާ ބެހޭ ގޮތުން ކޮމިޝަނުގެ ކުރިއަށް ދާ ބަދަލުތަކާއި މުވައްޒަފުން ޑިސްޓްރިކްޓް ރިޓަޔަރމަންޓް ފަންޑަށް ބޭނުން ގަވާއިދަކީ ހުރިހާ ވަޒީފާއާއި ގުޅޭ ފުރިހަމަ ސިވިލް ސަރވިސް ގުޅުމާއި ބައްޓަންކުރުމާއި ހިނގާ ސަރުކާރުގެ ހުރި ގާނޫނު ދިނުމުގެ ބޭނުމާއި ކޮމިޝަނުގެ އިސްލާހު ހިސާބުން ނުހިމެނޭނެ ބޭނުން ހަމަ އެ މުވައްޒަފުން ބަހައިލުން. މި ކިޔާއިރު ހުރިހާ ބޭނުމާއިމީ ސްޕެޝަލް މި ރިޓަޔަރމަންޓް ބަދަލު ހުރި ފަރާތަކުން. މަސައްކަތް ކުރާ ރަނގަޅުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ވެސް އިންޑިވިޖުއަލް ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލު. ސަރވިސްގެ ކުރިއަށް ވަރަށް ބޮޑު ދިނުމަށް އަދި ހުރި ފަރާތްތަކަށް.

ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނާޞިރު ވާހަކަދައްކަވައިފި:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް ކޮމިޝަނުގެ ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ. ޕެންޝަން ރިޓަޔަރމަންޓް އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑުގެ ބާކީ ހުރި ފައިސާ ޖަމާކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހިމެނިފައިވާތީ. ދެން ދައުލަތުގެ ޤާނޫނުގެ ޖަމާކުރެވޭނެ ގޮތް. އެއީ 1 ވަނަ 2022 ގައި ދެއްކީ؟ ދެން އޮތްގޮތުގައި، އެ ޕެ ރިޓަޔަރމަންޓް ރިޓަޔަރމަންޓް މުވައްޒަފުން ޕެ ކޮމިޝަނުން ކަނޑައެޅުއްވުމުގައި އޮތް ރިޓަޔަރމަންޓްގެ ތަރުތީބުގައި މި އެންމެހާ، ރިޓަޔަރކުރެވޭ ފަރާތްތަކާއި ހަމަޔަށް ބޭނުން އެ ކަނޑައެޅުއްވުމުގައި މި އޮތީ ގަޑިއެއް ލިބޭ އަދަދެއް އެބައޮތް. މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭނީ ޖަމާކުރެވިފައިވާ އެ ޕެންޝަން މިހާރު ހޯދުނީ ވަނީ ޕެންޝަނަށް ހިމެނޭ، އަހަރަށް ދެވޭ 1 ވަނަ އަހަރުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމާއި ދެވޭ ވާހަކަ ސިވިލް ސަރވިސްގައި ވަގުތުގެ ކަލަންޑަރ އުސޫލުން ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެންޝަންގެ ދަށުން އެ ކަނޑައެޅުއްވުމުގައި އޮތް ދެވޭނެ ރިޓަޔަރކުރާ ސަރވިސް 2 ޕެންޝަން ދިނުމާއި ވަކި ޤާނޫނީގޮތުން ޖަމާކުރެވޭނެ. ދެން އެ ޤާނޫނީގޮތުގެ ފަރާތް ގެ ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގައި ވާނެ ޕެ ރިޓަޔަރމަންޓްގައި ރިޓަޔަރމަންޓް ހިމެނެނީ 33 އަހަރު. އޭގެ ކާމިޔާބު އެ ޕެ ރިޓަޔަރމަންޓް ރިޓަޔަރމަންޓް ޤާނޫނުގެ 33 އަހަރު ފުރިހަމަވާ އެ ޖަމާކުރުން ރިޓަޔަރމަންޓް ބޭނުންވާ ކުރަން ވަކިވާ ކޮންމެ ޕެންޝަން

ވެސް ޑޮކްޓަރުންނަށް އިނގޭތޯ. ދެން އޭގެ ފަހުން ހެލްތު ސެކްޓަރގެ މުވައްޒަފުން، އެއީ ހެލްތު ސެކްޓަރގެ ޓެކްނިކަލް މުވައްޒަފުން، ޑޮކްޓަރުންނާއި ނަރުސުންނާއި އަދި ޓެކްނިކަލް މުވައްޒަފުން ހިމެނޭގޮތުންނެވެ އޭގެ 2 އަހަރު ފަހުން، 1 އަހަރު ފަހުން 2023 މާޗްގައި އިނގޭތޯ. 1 މާޗްގައި. އެފަރާތްތަކަށް ވެސް ހަމަ 33 ޕަސެންޓް ލިބޭނެ 1 މާޗް 2023 އިން ފެށިގެން މި 2 އޮޕްޝަން ޗޫސްކުރުއްވުމުގެ. އެކަމަކު ވިސް ފަރާތްތަކަށް އެއްކަލަ ވަހަން ލިބޭ އެއީ އޮޕްޝަނާއި އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާފައި އޮޕްޝަން ޗޫސްކުރައްވަމުން ގެންދަވަނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ އެއީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭގޮތުގައި މިއަހަރުގެ ތެރޭގައި، މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭގޮތުގައި ސިވިލް ސަރވިސްގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނަށް ވެސް އާ ޕޭ ފްރޭމްވޯކަކަށް ހިޖުރަ ކުރެވޭ ގޮތަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް އެގޮތަށް އިޢުލާންކުރައްވާފައި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭގޮތުގައި މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ސިވިލް ސަރވިސްގައި ދެން ހުރި މުވައްޒަފުން ވެސް އާ ޕޭ ފްރޭމްވޯކަކަށް ހިޖުރަކުރެވިގެންދާނެ. ދެން އޭގެފަހުން އެ މުވައްޒަފުންނަށް ވެސް ހަމަ އެ 33 ޕަސެންޓް ލިބިގެންދާނެ މި އޮޕްޝަން ޗޫސްކުރަން. އެހެންވީމާ، ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ކުރިއަށް އޮތް 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި ދުވަސް ފޭސްއައުޓްވާނީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ވަރުން ދާ އަރިޔި ރިޓަޔަރމަންޓްގެ ބައި. ދެން އޭގެފަހުން ހަމަ ގަސްދޭކަށް އެ ލިބޭ، ޗޯއިސްކޮށްފައި ކަނޑައަޅުއްވާފައި އޮޕްޝަން އިޚްތިޔާރު އޮޕްޝަނަލްކޮށްދެވިގެންނެވެ. އެހެންވީމާ، އެއީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި...

(ވަގުތުކޮޅަކަށް ހަނު)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

ޝުކުރު.

ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ހަމަ ފަހަކަށްޓަކާތަކަން މި ރިޕްރެޒެންޓޭޝަން ޕްރެޒެންޓޭޝަން ލިބުނު، ސާބަސް! މި އޮފީސް އެކީ ޕެންޝަން ލިބޭ ބަޔަކު ބޭފުޅުން އެބަ އުޅެއްތޯ ހަމަ އިސްތިސްނާއީގޮތުގާ އެކު ނަންބަރެއްގާ ބޭފުޅުން. މި ބޭފުޅުން ކޮބައިތޯ އެ ބޭފުޅުންނަށް ދޭ ރިލީފަކީ؟ މިސާލަކަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ރަޖިސްޓްރީއެއް ހައްދަވާފައި މި ބޭފުޅުންގެ ޕެންޝަނުގައި ބައެއްކަމުގައި ވެސް، ހަމަ އެއީ ވަރަށް ރަނގަޅު ޑޮކިއުމަންޓަކާއި އެ މީހުންގެ ރިޕޯޓުން ބަލަން ޖާގަދޭންޏާ މި ނުނަވާ ޖެހުނީ. ހަމަ ވަރަށް ބައިވަރު ލިބޭ މުއްސަނދިން އެބައޮތް މި ނަގާ ބޭފުޅުން ވެސް އިނގޭތޯ، އަމިއްލައަށް ޕޯލް ފުރައްވައިގެން.

އެހެންވީމާ، މިކަން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން؛ ދައުލަތުން ލާރި މި ދެނިކޮށްގެން ދިނުމުގައި ނޫން. ކޮންޓްރެކްޓަރ ކަމަކަށްވާތީ. އެހެންނަމަވެސް، އެޕްރޫވަލްގެން އަމިއްލައަށް އެކަން ގަބޫލުކުރެވޭނެ މި ފަހަރު ޝަރުޠުތަކާ ބައްދަލުވުމުގެ ތަރުތީބުން ހަމަޖެހިގެން ހުށަހަޅައި މި ބައްދަލުވުމުގެ ފުރުސަތުގައި ފާސްވެ އެ ބަލާނަން ގޮތުގެ ހިސާބުން؛ އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން ހިތާ ބައްދަލުވުމުގެ. ހިތާ ބައްދަލުވުން ދެކެނަމަވާ އެއްގަބޫލު ވިޔަސް ހިސާބަށް އެ ބައްދަލުވުން ބޭނުންކުރުމަށްވެސް. އެކަމަކު މިކަހަލަ ކަމެއް ކުރެއްވީމާ، ހަމަ އަޅުގަނޑު ހިތާ އެ ބައްދަލުވުން ހަމަ ވަރަށް ފުރުސަތުދިނުމަށްޓަކައި އެ ބައްދަލުވުން އެ ފުރުސަތު ނުނަގާނެ ކަމަށް ބަލައި ވެސް. ޖަހާފައިވާ މި ބައްދަލުވުމުގެ ފުރުސަތު މިކަމުގައި؟

<u>ޕެންޝަން އޮޑިޓަރގެ ރިޕޯޓު އެއްޗެހި ބަލައި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅި ވާހަކަދެއްކުން:</u>

އަޅުގަނޑުމެން މިހާރަކަށް ނުކުރެވޭ ބަދަލަކަށް ކަމެއް. ދެން ކުރިއަށް ގެންދަވާނީ ހުށަހަޅާ އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ކުރަނީ ފަރާތުން ހޯދުމުގެ. ދެން ބަ ދިރާސާކޮށް ތަފުސީލު ބައްދަލުވުން އޮޑިޓަރ ހުށަހެޅުއްވުމާ. ދެން އެކަމާ އެކަމަށް ޕެންޝަނަށް ހަމަ އޮޑިޓަރ ކޮމިޓީއިން ހުށަހެޅިއްޖެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެނެގަނެ ނުކުރަން. އޮޑިޓަރ ހުށަހެޅުއްވީމާ، މި ދިރާސާކުރުން އަޅުގަނޑުމެން ބާރުލައި ހުށަހަޅައިދެވޭ މި ކަންކަމާ ހުށަހަޅަން ދިއުމަކީ ވިސްނައިދޭނަން.

<u>ރިޕޯޓުން ވާހަކަދެއްކުން:</u>

މިހާރު ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރުސާބިތުން އަޅުގަނޑުމެން ދެން ނިންމައިލަން ހިފާނަން. ދެން މި މަސައްކަތް މި ބައްދަލުވުން ދެބައިމީހުންގެ ނިންމައިލުމަށް ތާރީޚެއް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޭނުން އިނގޭތޯ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އަވަސްކުރަން ބޭނުންވާ މަސައްކަތެއް. އެހެންވީމާ، ކޮމިޓީ މި ބައްދަލުވުން ކުރިއަށްގެންދަން ނިންމައިލެވޭނެތޯ؟

<u>ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުބާރަކު ނާޒިރު ވާހަކަދެއްކުން:</u>

ދެން މިގެ ބޭރު މަސައްކަތް މި އޮޑީ ޕެންޝަން ޚިދުމަތުގެ ދެއްތޯ؟ އެ ބައްދަލުވުން ދެން ހަމަ އެއްގޮތަށް ޖެހޭކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ތަޢާރަފު ތިބޭނީ އިނގޭތޯ. މިގޮތުން ދެން އަދި މި ކޮމިޝަން ފަސް ދިރާސާ މިނިސްޓްރީ ފަސް މި ސިވިލް ސަރވިސް ތަފާތު އަޅުގަނޑު ހިސާބު ފަހަރު ކަންތައްތަކެއް ދެއްތޯ؟ އެހެންވީމާ، އެ ބައްދަލުވުމާ ފަސް މަސައްކަތް ކުރާގޮތަށް ކަންތައްތަކެއް، އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅުން ފަދަ ޖެހޭކަށް، އެކަމަކު ޕެންޝަން ޚިދުމަތުގެ ދިނަ

23

މަސައްކަތް ހުރިހާ އެކު އެ ބޭފުޅުންގެ ދެއްވާ ޗާބަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފްލެކްސިބިލިޓީއާ މި ތިބީ އިނގޭތޯ ތައްޔާރަށް.

__ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

އެހެންވީމާ، ދެތިން ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭބޭއް ޖުމްލަވަރަދެއްވާ އިނގޭތޯ މި ބޭފުޅުން މަޝްވަރާކުރަންޖެހޭ ގޮތްތަކާ މަޝްވަރާކުރުމަށް ފުރުސަތުދެއްވައި. ދެން އަޅުގަނޑު ބޭނުން ކަންބޮޑުވުމެއް އުޅޭ ކަމަކީ، އަޅުގަނޑު ޤާނޫނަކީ ހުރި ދާއިރާގެ ހުސްވެދާނެ، އެ ކުރިން ތިބި ދާއިރާގާ އިނގޭތޯ. އެކަމަ މިހާރު އޮފީހާ ކަމަކާ މި ވިދާޅުވަނީ އަޅުގަނޑުމެންތޯ؟ އެހެންވީމާ، މިހާރު ސާބިތުން އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީ ނިންމައިފައިވާނެ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ! ވިދާޅުވެދެއްވާ!

__ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ސުޖާތު ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:__

މިކަމަކީ މަސައްކަތެއް ވަރަށް ގަނޑު ހަމަ މަސައްކަތެއް. ދެން މިގެ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި ވަރަށް ގަނޑު ކަންތައްތަކެއް ނިމިގެންދާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް ކުރާއިރު އެބަ ވިސްނައިލަންޖެހޭ މި ދެކެވުން ވާހަކައިގެ ބޭރުން ވެސް އަދި މިސާލަކަށް ރައްޔިތުގެ އާބާދީއަށް މި އަންނަ ބަދަލާއި، ވަޔާއަދަކުރަ މިހެން މަދުވެމުންދާ ކަމާއި، އަޅުގަނޑުމެން 55 އަހަރުގެ މި ރިޓަޔަރމަންޓް ޕޮލިސީން މި އޮންނަ ޕޮއިންޓް މިދެ އެއްވެސް، އެކަން ގެނބޭ އެއްވެސް ކަހަލަ ބަދަލެއް ގެނައުމަކީ، ދޭތި 65 އަހަރުވީމަ މި ރިޓަޔަރކުރުން މަޖުބޫރުވާތީ، މިކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް ވެސް ރިޓަޔަރމަންޓް، ޕެންޝަނަށް ވީމާ ވެސް ޕްރިވެންޓިވް ތަރަކަށް އިތުރަށް ކަންތައްތަކަކަށް ޓެކްސް ވިސްނައިގެން ކުރިއަށް ގެންދިއުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން ހަމަ އާދެ ބޮޑެތި އަންނަ ފުރަތަމައިން ޖެހިގެންނިން މިހާރު މި އޯލްޑްއޭޖް ޕެންޝަނުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ އޯލްޑްއޭޖް ޕެންޝަން ހިމެނިގެންވާ ތެރެއިން ގިނަ ބޭފުޅުން، މި ކަންތައްތަކަށް ރިޓަޔަރމަންޓް، ކަމާ ބެހޭ މުއައްސަސާތަކަށް މަޝްވަރާކުރަން މި ކަންތައް ވިސްނައިގެން ވަރަށް މުހިންމު.

__ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޒިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:__

އާދެ! ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގޮތުގައި ގަވާއިދުގައި ފެނިގެން ބޭނުންވާ މިހާރު ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ބަންޑާރަ ނައިބާ ހިއްސާކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ވިދާޅުވިއޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ބަންޑާރަ ނައިބާ އެބަ

ބައްދަލުކުރެއްވުން މިއަދު ނޫނީ މާދަމާއަކު މަޖިލިސްގެ ފޮނުވުން އަޅުގަނޑުމެން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެ އިސްލާހުތައް ގެންނާނަން. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން އޮތީ، އަޅުގަނޑުމެން ނަގަންޖެހޭ ހުރި ޕޮލިސީތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ނަގާނަމު. އަޅުގަނޑުމެން ނަގަން ކުރަންޖެހޭ މި ޓެކްސްގެ މުސްތަޤްބަލު ސަސްޓޭނަބަލްކުރަން ބޭނުމެއް. އެއީ ދެންމެ ވެސް މި ވިދާޅުވި 2030 ވަނަ އަހަރާ ހިސާބަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްކުޅިންގެ އާބާދީ، 65 އަހަރުން މަތީގެ އާބާދީ 4% ން 7% އަށް ބޮޑުވާނެ ވާހަކަ. އެއީ ގޮތުގަނޑެއްގައި ގެބޮޑުވަނީ. އެހެންވީމަ، ގެބޮޑުވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ދަރުމަދޭންޖެހޭ ޕެންޝަނުގެ އަދަދު ވެސް އެބަ ބޮޑުވޭ. ދެން މަސައްކަތްކުރާ އުމުރުގެ މީހުންނަށް ނިސްބަތް އެވަރަށް ކޮންޓްރިބިއުޓްކުރާނެ. އެހެންވީމަ، ޖެންޑާ ބޮޑުވަމުން ގެންދޭ. އެކަމަކު، ދާންޖެހޭ އަދަދު ބޮޑުވާ އެބަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކިގޮތް ފެކިގޮތް އަނެއް ދުވަހަށް އެ ދުވަހަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ނިންމަންޖެހޭ ހަމަ އުސޫލީ ނިންމުމެއް އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ނިންމާނީ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެން ބަލާނަން ޕޮލިސީ އަވަހަކަށް ސިވިލް ސަރވިސްގެ ބިލު ވެސް ގެނައުން. ގެނައު އިދާ އެ ރިފޯމްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެޖެންސީތަކަށް. 65 އަހަރުވީމަ، އެއްސުވާލު ރިޓަޔަރަން ކުރާ ދުވަހުއްތޯ ދާނީ އަދި މަސައްކަތްކުރަން. އަދި 55 އަހަރުގެ ރިޓަޔަރމަންޓް ދުވަހެއްގައިތޯ، އެ ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެޖެންސީތަކުގަ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެން ބަލާނަން އެ ރިސްކުތަކު ވީއެއްސޮ އަވަހަކަށް މަޖިލީހަށް ގެނެވޭތޯ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ވަރަށް ބޮޑު ޝުކުރިއްޔާ.

ހިނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޢަޒީޒު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. ވަރަށް ބޮޑަށް ބާކީކުރާނަން، އަޅުގަނޑުމެން މި ރިޕޯޓް ޕެންޝަންގެ ގޮތުން ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުއްވީތީ. އެހެންވީމާ، ޕެންޝަން ގޮތުން ވާހަކަ ދެކެވޭ އަދި ކުރީގެ މަޖިލީހުގައި އަދި ޕެންޝަން ވިއަސް، ތިޔަސައްކަތް ވިއަސް، މި ކުރީގެ އިދާރާ ޕެންޝަން ގާނޫނުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް މި ކުރަނީ. އެހެންވީމަ، މި ބޯޑުގެ މިހާރު ހަމަ ހަމަ ގޮތަކަށް މިކަން ކުރަމުން ގެންދަނީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތުގެ. ސިޔާސީ ބަދަލު، ކުރީ މިއަދު ބަދަލުވާ ބިލު ރިފޯމް ކުރުމަށް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާ ކުރަމުން ގެންދަނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ގޮތެއް އެއީ

ގާނޫނުތަކުން ޕެންޝަން ދިބޯތަކަން އޮޑިޓަރ، ސަރުކާރުގެ 50% އަށްވުރެ ބޮޑަށް ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުގެ މައްޗަށް އެކަން ކުރަން ދުސްތޫރާއި ޚިލާފް އެއީ. ހަމަ ބަލަހައްޓަން އެ ނަގަނީ އިނގޭތޯ. އެ ހުއްޓޭނެ އެބަ. އެ ހުއްޓުވަން ތި ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިއްސާކުރި މަސައްކަތްކުރެވިފައިވާ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:</u>

މިގަޑި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން އޮތީ، މިގަޑި އަސްލުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތައް ޝުކުރު މި މަސައްކަތަށް. އަޅުގަނޑުމެން، އަބަދު ވެސް ހަ 4 ދުވަސް މި ކޮމިޓީގައި މިހާރު މަސައްކަތްކުރައްވާ ބޭފުޅުން. މި ހަފްތާ ސަރުކާރުން، ހަފްތާ ގާނޫނުތަކުގެ މިފަދަ ފާސްކުރި ހުރި ކޮމިޓީން މިއީން އެއްވެސް ކަމަކާ ވިސްނައިނުލާ. އެހެންވީމާ، މި ހަފްތާ ކަމެއްގެ ތަފާތު ނަގަނީ ބޭރުގެ ރައްޔިތުންގެ ކޮމިޓީގެ ފުށުބަރުން އިނގޭތޯ. އެ ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރު އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، ދެން މިހާރު ސަބަބުން އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީ ނިންމައިލާނަން އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.